

A 6013.

Olewiku

Politika Kalender

1902.

Sariem, 1901.

Trüftud S. Koppelt juures.

A 6013

4 6013.

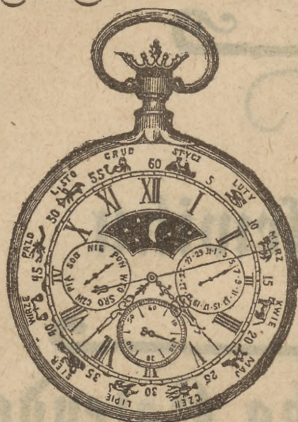
Karietu, 1901.

Trükitud A. Koppeli juures.

Naatuse uul. nr. 14

Naatuse uul. nr. 14.

A. M a t t o u n r i d e k a u p l u s

ja
varanduse töötuba

soovitab suures välja-
walitus **tasku- ja seinä-
kellad, kettisid, wõt-
meid, ripotseid ja kõik-
suguseid tarbeasju.**

Jällemüüjatele kõrged
protsendid. Ka wõtan
uuride varandusi
wastu. Palun lahket
osawõtmist.

A. Matto.

Naatuse uul. nr. 14.

|| Palun adressi õigeste meeles pidada.

P. Rosenfeldt'i

r a a m a t u k a u p l u s

— k i w i s i l l a l O l e w i k u k o n t o r i s —

Soovitab omaist suurest ladust kõiksugusid. Gesti-, Wene- ja Saksa keelseid

kooliraamatuid

ja kõiksugu kirjutusmaterjali. Mängumeesed kõiksuguseid

— m ä n g u r i i s t u, —

wtinlid, härmonikaid, gitarreid ja puhkepilla, millede peale ka terve koo-
ride jaoks tellimisi wastu wõtame ja kõige odavamalt toimetame. Jutu-
teaduse ja waimulikkudest raamatuteist on ikka kõige paremad ja uuemad
saadawal, nagu: Maa, kus Jeesus elas, Jeesuse maapealne elu, uus
jutluse raamat, Elupuu, uus lauluraamat ja teised waimulikud raamatud.
Jutu ja teaduse siisulistest raamatuteist on: Loomade tohter ehk nõuandja,
kuidas haigeid loomi rawitseta, Kalewipoeg, kõiksugused kofaraamatud,
Mulgemised perekonna pidude ja näitelawade tarwis ja kõik uuemad
näitemängu raamatud, ja praegu ilmus uus lauludega näitemäng
„Weel üks kord ehk wana arm ei roosteta.“

Jällemüüjatele ja kooliõpetajatele anname protsendid.

A 0013.

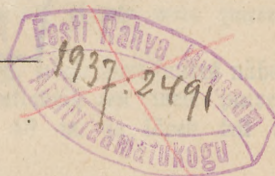
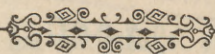
1457x

Olewiku

Politika kalender

1902.

Olewiku II. eralisa.

Jurjewis, 1901.

R. Koppel'i trükitoda.

Дозволено цензурою. — Юрьевъ 4-го сентября 1901 г.

28000

Märkide seletamine.

☉ noor kuu.

☾ esimene weerand.

☺ täis kuu.

☾ viimne weerand.

Aasta ajad.

Kewade algab	8. märtil.
Suvi	" 8. junil.
Sügis	" 11. septembril.
Talw	" 9. detsembril.

Päikese ja kuu warjutused 1902.

1902 aastal on 3 päikese ja 2 kuuwarjutust.

1. Aooline päikese warjutus 26 märtil ei ole meie juures näha.
2. Täieline kuu warjutus 9. aprilil on meie juures näha. Warjutus algab kell 6, 47 m. ja lõpeb kell 10, 32 m.
3. Aooline päikese warjutus 24. aprilil, ei ole meie juures näha.
4. Täieline kuu warjutus 4. oktobril, ei ole meie juures näha.
5. Aooline päikese warjutus 18. oktobril, on meie juures näha. Warjutus algab kell 7, 46 m. ja lõpeb kell 9 48 min. e. l.

Päitese tõus ja loojaminek.

Tõus. Loode.					Tõus. Loode.				
Kuu. T. M. T. M.					Kuu. T. M. T. M.				
Jaanuar	1	8 55	3 50	✽	Jul	5	3 38	9 2.	
	6	8 48	4 1			10	3 47	8 54.	
	11	8 40	4 12			15	3 57	8 44.	
	16	8 30	4 24			20	4 7	8 33.	
	21	8 20	4 36			25	4 18	8 21.	
	26	8 8	4 48			30	4 28	8 9.	
Februar	31	7 56	5 —		August	4	4 39	7 56.	
	5	7 43	5 12			9	4 50	7 43.	
	10	7 30	5 25			14	5 1	7 30.	
	15	7 17	5 37			19	5 12	7 16.	
	20	7 3	5 48			24	5 23	7 2.	
	25	6 49	6 —			29	5 34	6 48.	
Märts	2	6 35	6 12		September	3	5 45	6 34.	
	7	6 21	6 23			8	5 56	6 19.	
	12	6 7	6 34			13	6 7	6 5.	
	17	5 52	6 46			18	6 18	5 50.	
	22	5 38	6 57			23	6 30	5 36.	
	27	5 24	7 8			28	6 40	5 21.	
April	1	5 10	7 20		Oktober	3	6 52	5 8.	
	6	4 56	7 31			8	7 3	4 54.	
	11	4 43	7 42			13	7 15	4 41.	
	16	4 30	7 54			18	7 27	4 28.	
	21	4 17	8 4			23	7 39	4 17.	
	26	4 6	8 15			28	7 51	4 5.	
Mai	1	3 54	8 26		November	2	8 2	4 54.	
	6	3 45	8 35			7	8 14	4 44.	
	11	3 37	8 45			12	8 25	4 36.	
	16	3 28	8 55			17	8 35	4 29.	
	21	3 20	9 4			22	8 44	4 24.	
	26	3 16	9 11			27	8 53	4 19.	
Juuni	31	3 11	9 17		Detsember	2	9 —	4 16.	
	5	3 11	9 20			7	9 3	4 19.	
	10	3 10	9 22			12	9 6	4 22.	
	15	3 12	9 21			17	9 6	4 26.	
	20	3 17	9 19			22	9 5	4 32.	
	25	3 23	9 16			27	9 1	4 40.	
	30	3 29	9 9						

Januar.

**1	L.	Alāri pāew.	14
2	R.		15
3	N.		16
4	N.	☾	17
5	L.		18
**6	P.	Kolme tūninga p.	19
7	E.		20
8	L.		21
9	R.		22
10	N.	Paawli p.	23
11	N.	☺	24
12	L.		25
13	P.	1. P. p. 3. f. p.	26
14	E.		27
15	L.	Korjusep.	28
16	R.		29
17	N.	Tōnise p.	30
18	N.	☾	31
19	L.		1
20	P.	2. P. p. 3. f. p.	2
21	E.		3
22	L.		4
23	R.		5
24	N.		6
25	N.	Paawli kmb. p.	7
26	L.	☺	8
27	P.	3. P. p. 3. f. p.	9
28	E.		10
29	L.		11
30	R.		12
31	N.		13

Februar.

1	R.		14
*2	L.	 Kõikla päew	15
3	P.	4. P. p. 3 f. p.	16
4	E.		17
5	T.		18
6	R.		19
7	N.		20
8	N.		21
9	L.		22
*10	P.	9 P. e. Krist. ül. p.	23
11	E.		24
12	T.		25
13	R.		26
14	N.		27
15	N.		28
16	L.		1
17	P.	 8. P. e. Kr. ül. p.	2
18	E.		3
19	T.		4
20	R.		5
21	N.		6
*22	N.	} Wõinädal	7
*23	L.		8
24	P.	Mad. p. Paastu p.	9
25	E.		10
26	T.	 Wastla päew	11
27	R.	Tuha päew	12
28	N.		13

M ä r t s.

1	R.		14
2	R.		15
3	P.	☾ 1. P. paastus.	16
4	E.		17
5	L.		18
**6	R.	Palme päew.	19
7	R.	C. H. Jakobsoni	20
8	R.	Kewade al. † 1882.	21
9	R.		22
10	P.	2. P. paastus.	23
11	E.	☺	24
12	L.		25
13	R.		26
14	R.		27
15	R.		28
16	R.		29
17	P.	3. P. paastus.	30
18	E.		31
19	L.	☾	1
20	R.		2
21	R.		3
22	R.		4
23	R.		5
24	P.	4. P. paastus.	6
**25	E.	[P. Maarjap.	7
26	L.	☉ Eesti r. prits	8
27	R.	[lastm. 1819	9
28	R.		10
29	R.		11
30	R.		12
31	P.	5. P. paastus	13

April.

1	E.		14
2	T.	☾	15
3	R.		16
4	N.		17
5	N.		18
6	E.		19
**7	P.	6. P. p. Palmip. p.	20
8	E.		21
9	T.	☺ Köhler + 1899	22
10	R.	F. N. Fählmann +	23
**11	N.	Suur Nelj. [1850	24
**12	N.	Suur Reede.	25
13	E.		26
**14	P.	1. Lihaw. p.	27
**15	E.	2. Lihaw. p.	28
*16	T.	3. Lihaw. p.	29
*17	R.	☾	30
*18	N.		1
*19	N.	Tuule risti p.	2
*20	E.		3
21	P.	1. P. p. R. ül. p.	4
22	E.		5
**23	T.	Keiserinna n. p.	6
24	R.	☺ [Jüri p.	7
25	N.	Martuse päew.	8
26	N.		9
27	E.		10
28	P.	2. P. p. R. ül. p.	11
29	E.		12
30	T.		13

Ma i.

1	R.		mi nābol.	14
2	R.	Deheristi p.		15
3	R.			16
4	L.	M Weste † 1890		17
5	P.	3. P. p. ālest. p.		19
**6	E.	Reisri hr. f. p.	7. fālni nābol.	18
7	L.			20
8	R.			21
*9	R.	 Nigula p.		22
10	R.			23
11	L.			24
12	P.	4. P. p. āl. p.		25
13	E.		6 fālni nābol.	26
**14	L.	Kroonimise p.		27
15	R.			28
16	R.			29
17	R.			30
18	L.			31
19	P.	5 P.p.Rr. āl. p.		1
20	E.		5. fālni nābol.	2
21	L.			3
22	R.			4
**23	R.	Taewam. pūha		5
24	R.			6
**25	L.	Reisri pr. f. p.		7
26	P.	6 P.p. Rr. āl.p.		8
27	E.		4. fālni nā-	9
28	L.			10
29	R.			11
30	R.			12
31	R.			13

Juni.

1	2.		dal.	14
**2	P.	1. Nelipähi	3. tiliwi nädal.	15
**3	E.	2. Nelipähi		16
*4	L.	3. Nelipähi		17
5	R.			18
6	N.			19
7	N.			20
8	L.	☺ Suvi algab		21
9	P.	Kolmainu J. p.	2. tiliwi nädal.	22
10	E.			23
11	L.			24
12	R.			25
13	N.			26
14	N.			27
15	L.	☾		28
16	P.	1. p. p. 3a. J. P.	1. tiliwi nädal.	29
17	E.			30
18	L.			1
19	R.			2
20	N.			3
21	N.			4
22	L.	☉		5
23	P.	2. p. p. 3a. J. P.		6
**24	E.	Jaani päew.		7
25	L.			8
26	R.			9
27	N.	7. magaja päew.		10
28	N.			11
*29	L.	☾ Peetri P. p.		12
30	P.	3. p. p. Kol. J. P.		13

Juli.

1	E.	J. B. Jani n† 1890	14
2	L.	Heina Maarja p.	15
3	R.		16
4	N.		17
5	R.		18
6	L.		19
7	P.	☺ 4. p. p. 3 a. J. P.	21
8	E.		20
9	L.		22
10	R.	7. wennaste p.	23
11	N.		24
12	R.		25
13	L.	Mareti päew	26
14	P.	5. p. p. 3 a. J. P.	27
15	E.	☾	28
16	L.		29
17	R.		30
18	N.		31
9	R.		1
20	L.		2
21	P.	☉ 6. p. p. 3 a. J. P.	3
**22	E.	Keisri Ema n. p.	4
23	L.		5
24	R.		6
25	N.	Jakobi päew.	7
26	R.		8
27	L.		9
28	P.	7. p. p. 3 a. J. P.	10
29	E.	☾	11
30	L.	Koidula † 1886.	12
31	R.		13

August.

1	R.	Peetri ahelate p.	14
2	R.		15
3	L.		16
4	P.	8. p. p. 3 a. J. P.	17
5	E.		18
*6	L.	 Krist. ärafel. p.	19
7	R.		20
8	R.		21
9	R.		22
10	L.	Lauritsa päew.	23
11	P.	9. p. p. 3 a. J. P.	24
12	E.		25
13	L.	 F. R. Kreuzwald	26
14	R.	[† 1882.	27
*15	R.	Rutki-Maarja p.	28
16	R.		29
17	L.		30
18	P.	10. p. p. 3 a. J. P.	31
19	E.		1
20	L.		2
21	R.		3
22	R.		4
23	R.		5
24	L.	Pärtli päew.	6
25	P.	11. p. p. 3 a. J. P.	7
26	E.		8
27	L.		9
28	R.		10
*29	R.	Johan. surm. p.	11
**30	R.	Aleksandri p.	12
31	L.		13

September.

1	P.	12. p. p. 3a. J. P.	14
2	E.		15
3	E.		16
4	R.		17
5	R.		18
6	R.		19
7	E.		20

*8	P.	13. p. p. 3 a. J. P.	21
9	E.	[Maarja süüd. p.]	22
10	E.		23
11	R.	 Sägile algab.	24
12	R.		25
13	R.		26
*14	E.	Risti ülend. p.	27

15	P.	14. p. p. 3a. J. P.	28
16	E.		29
17	E.		30
18	R.		1
19	R.		2
20	R.		3
21	E.	Mattense päew	4

22	P.	15. p. p. 3 a. J. P.	5
23	E.		6
24	E.	Johannese sm. p.	7
25	R.		8
*26	R.	 Johan. õp. p.	9
27	R.		10
28	E.		11

*29	P.	16. p. p. 3 a. J. P.	12
30	E.	[Mihkli päew]	13

Oktober.

1	L.	Maarja t. j. eesi p.	14
2	R.		15
3	R.		16
4	R.		17
5	L.		18

**6	P.	17. p. p. 3 a. J. P.	19
7	E.	[õitufe päem.	20
8	L.		21
9	R.		22
10	R.		23
11	R.		24
12	L.		25

13	P.	8. p. p. 3 a. J. P.	26
14	E.		27
15	L.		28
16	R.		29
**17	R.	 Bortti päem	30
18	R.	Luutase päem	31
19	L.		1

**20	P.	19 p. p. 3 a. J. P.)	2
**21	E.	Ent. usu nlesw. p.	3
**22	L.	Reisri hra troon.p.	4
23	R.	Ras. Maarja p.	5
24	R.		6
25	R.		7
26	L.		8

27	P.	20. p. p. 3 a. J. P.	19
28	E.		10
29	L.		11
30	R.		12
31	R.		13

November.

1	R	Bühade päew	14
2	L	☺ Gingebe päew	15
3	P.	21. p. p. 3 a. J. P.	16
4	E.		17
5	T.		18
6	R.		19
7	R.		20
8	R.		21
9	L.	☾	22
10	P.	Mardip. 22. p. p. 3 a. J.	23
11	E.	Mart. Piiskop	24
12	T.	[i. 1483.	25
13	R.		26
**14	R.	Reisri ema sünd. p.	27
15	R.		28
16	L.		29
17	P.	☼ 23. p. p. 3 a. J.	30
18	E.		1
19	T.		2
20	R.		3
21	R.	Maarja ohwert. p.	4
**22	R.	Eroonip. sünd. ja	5
23	L.	[nimep.	6
24	P.	Surn. p. 24. p. p. 3	7
25	E.	☾ Kadri päew.	8
26	T.		9
27	R.		10
28	R.		11
29	R.		12
30	L.	Andrese p.	13

Desember.

1	P.	1. Kristuse tul. p.	14
2	E.	☺	15
3	T.		16
4	R.		17
5	N.		18
**6	N.	Reisri h. nimep.	19
7	L.	[Nigula p.	20
8	P.	☾ 2. Krist. tul. p.	21
9	E.	Talv algab.	22
10	T.		23
11	R.		24
12	N.		25
13	N.		26
14	L.		27
15	P.	3. Kristuse tul. p.	28
16	E.	☉	29
17	T.		30
18	R.		31
19	N.		1
20	N.		2
21	L.	Tooma päev	3
22	P.	4. Kristuse tul. p.	4
23	E.		5
24	T.	☾	6
**25	R.	1. Jõulu püha.	7
**26	N.	2. Jõulu püha.	8
*27	N.	3. Jõulu püha.	9
28	L.	Enkita laste p.	10
29	P.	Püha p. Jõulu	11
30	E.		12
31	T.	Silvester ☺	13

Wene Keisri suguvõsa.

Keiserlik Majesteet, Keisri Herra **Nikolai Aleksandrowitsh**, kõige Wene riigi Tšewalitšija, sündinud 6. mail 1868, (nimepäew 6. detsembril).

Keisri Herra Kõrge Ema, Keiserlik Majesteet, Keisri Proua **Maria Feodorowna**, sündinud 14. novembril 1847 (nimepäew 22. juulil), oli abielus Keisri **Alexander III**. (Sumalas puhkama läinud, 20. oktobril 1894).

Keiserlik Majesteet, Keisri Proua **Aleksandra Feodorowna** sündinud 25. mail 1872 (nimepäew 23. aprillil), abielus 14. novembrist 1894. Hesseni Suur-Hertsogi **Ludwig IV.** ja Tema Abikaasa Suur-Hertsogina **Alise Tütar**.

Keiserlik Kõrgus, Auhärrjapärija, Herra ja Suurwürst **Mihail Aleksandrowitsh**, sündinud 22. novembril 1878 (nimepäew 22. novembril).

Keisri Herra Kõrgeb Tütreb.

Keiserlik Kõrgus, Suurwürstinna **Olga Nikolajewna**, sünd. 3. novembril 1895 (nimepäew 11. juulil).

Keiserlik Kõrgus, Suurwürstinna **Tatjana Nikolajewna**, sünd. 29. mail 1897 (nimepäew 12. januaril).

Keiserlik Kõrgus, Suurwürstinna **Maria Nikolajewna**, sündinud 14. juulil 1899 (nimepäew 22. juulil).

Keiserlik Kõrgus, Suurwürstinna **Anastasia Nikolajewna**, sünd. 5. juulil 1901 (nimepäew 22. detsembril).

Keisri Herra Kõrgeb Dab:

Keiserlik Kõrgus, Suurwürstinna **Afentia Aleksandrowna**, (waata alama).

Keiserlik Kõrgus, Suurwürstinna **Olga Aleksandrowna**, sündinud 1. juulil 1882 (nimepäew 11. juulil), abielus 27. juulist 1901 Kõrgusega Prints Peter Aleksandrowitshi Oldenburgi Hertjogiga.

Kõrgeb Keisri Herra Onud ja Tädid:

Keiserlik Kõrgus, Suurwürst **Wladimir Aleksandrowitsh**, sündinud 10. aprillil 1847 (nimepäew 15. juulil). Tema abikaasa: Keiserlik Kõrgus, Suurwürstinna **Maria Pawlowna**,

sündinud 2. mail 1854 (nimepäew 22. juulil). Nende lapsed,

Keiserlikud Kõrgused: Suurwürst **Kieill Wladimirowitsh**, sündinud 30. septembril 1876 (nimepäew 11. mail). Suurwürst **Boris Wladimirowitsh**, sündinud 12. novembril

1877 nimepäew 2. mail). Suurwürst **Andreas Wladi-**

mirowitsh, sündinud 12. mail 1879 (nimepäew 30. nowembril). Suurwürstinna **Selena Wladimirowna**, sündinud 17. januaril 1882 (nimepäew 21. mail).

Keiserlik Rõrgus, Suurwürst **Alekssei Aleksandrowitsh**, sündinud 2. januaril 1850 (nimepäew 20. mail).

Keiserlik Rõrgus, Suurwürst **Sergei Aleksandrowitsh**, sünd. 29. aprillil 1857 (nimepäew 5. juulil). Tema abikaasa, Keiserlik Rõrgus, Suurwürstinna **Jelisaweta Feodorowna**, sünd. 20. oktobril 1864 (nimepäew 5. septembril).

Keiserlik Rõrgus, Suurwürst **Paul Aleksandrowitsh**, sünd. 21. septembril 1860 (nimepäew 29. juunil, oli abielus Keiserlik Rõrgusega, Suurwürstinna **Aleksandra Georgiewnaga**, (surnud 12. septembril 1891). Tema lapsed: Keiserlik Rõrgus, Suurwürst **Dmitri Pawlowitsh**, sünd. 6. septembril 1891 (nimepäew 21. septembril). Keiserlik Rõrgus, Suurwürstinna **Maria Pawlowna**, sünd. 6. aprillil 1890 (nimepäew 22. juulil).

Keiserlik Rõrgus, Suurwürstinna **Maria Aleksandrowna**, sünd. 5. oktobril 1853 (nimepäew 22. juulil), oli abielus Kuningliku Rõrguse **Alfred-Ernst-Albertiga**, Suure Britannia printsi, Saksen-Koburg-Gota Hertzogiga.

Keiserlik Rõrgus, Suurwürstinna **Aleksandra Josefowna**, sünd. 26. juunil 1830 (nimepäew 23. aprillil), oli abielus Keiserliku Rõrguse Suurwürsti **Konstantin Nikolajewitshiga** (surnud 13. januaril 1892).

Tema lapsed:

Keiserlik Rõrgus, Suurwürst **Nikolai Konstantinowitsh**, sünd. 2. webruaril 1850 (nimepäew 6. detsembril).

Keiserlik Rõrgus, Suurwürst **Konstantin Konstantinowitsh**, sündinud 10. augustil 1858 (nimepäew 21. mail). Tema Abikaasa Keiserlik Rõrgus, Suurwürstinna **Elisaweta Mawriksjewna**, sünd.

13. jan. 1865 (nimepäew 5. septembril). Nende lapsed, Rõrgused:

Wärst **Joann Konstantinowitsh**, sündinud 23. juunil 1886 (nimepäew 24. juunil).

Wärst **Gabriel Konstantinowitsh**, sündinud 3. juulil 1887 (nimepäew 13. juulil).

Wärst **Konstantin Konstantinowitsh**, sünd. 20. detf. 1890 (nimepäew 21. mail).

Wärst **Oleg Konstantinowitsh**, sünd. 15. now. 1892 (nimepäew 20. sept.).

Wärst **Igor Konstantinowitsh**, sünd. 29. mail 1894 (nimep. 5. juunil).

Wärstinna **Tatjana Konstantinowna**, sünd. 11. jan. 1890 (nimepäew 12. januaril).

Keiserlik Rõrgus, Suurwürst **Dmitri Konstantinowitsh**, sündinud

1. juunil 1860 (nimepäew 21. septembril).

Kuninglik Majesteet, Kreeklaste Kuninganna Olga Konstantinowna, sündinud 22. augustil 1851 (nimepäew 11. juulil), abielus Majesteedi Kreeklaste Kuninga **G e o r g I.**

Keiserlik Rõrgus, Suurwürstinna **Weera Konstantinowna** sündinud 4. webr. 1854 (nimepäew 17. septembril), oli abielus Kuningliku Rõrguse Wårtenbergi Hertsoogi **W i l h e l m E u g e n i g a.**

Keiserlik Rõrgus, Suurwürst **Nikolai Nikolajewitsh**, sündinud 6. nowembril 1856 (nimepäew 27. juulil).

Keiserlik Rõrgus, Suurwürst **Peeter Nikolajewitsh**, sündinud 10. jan. 1864 (nimepäew 29. juulil). Tema abilaas, Keiserlik Rõrgus, Suurwürstinna **Militsa Nikolajewna**, sünd. 14. juulil 1866 (nimepäew 19. juulil). Nende lapsed: Rõrgused: Wårst **Roman Petrowitsh**, sündinud 5. oktoobil 1896 (nimepäew 19. juulil). Wårstinna **Marina Petrowna**, sündinud 28. webruaril 1892 (nimepäew 28. webruaril). Wårstinna **Nadeschda Petrowna**, sündinud 3. märtsil 1898 (nimepäew 17. septembril).

Keiserlik Rõrgus, Suurwürst **Mihail Nikolajewitsh**, sündinud 13. oktoobil 1832 (nimepäew 8. nowembril), oli abielus Keiserliku Rõrguse, Suurwürstinna **Olga Feodorownaga** (sündinud 31. märtsil 1891).

Tema lapsed :

Keiserlik Rõrgus, Suurwürst **Nikolai Mihailowitsh**, sünd. 14. aprillil 1859 (nimepäew 6. detsembril).

Keiserlik Rõrgus, Suurwürst **Mihail Mihailowitsh**, sünd. 4. oktoobil 1861 (nimepäew 8. nowembril).

Keiserlik Rõrgus, Suurwürst **Georg Mihailowitsh**, sünd. 11. augustil 1863 (nimepäew 26. nowembril). Tema abilaasa, Keiserlik Rõrgus, Suurwürstinna **Maria Georgiewna**, sünd. 20. webruaril 1876 (nimepäew 22. juulil). Nende tütad: Rõrgus **Nina Georgiewna**, sünd. 7. juulil 1901.

Keiserlik Rõrgus, Suurwürst **Aleksander Mihailowitsh**, sünd. 1. aprillil 1866 (nimepäew 30. augustil). Tema abilaasa, Keiserlik Rõrgus, Suurwürstinna **Aksenta Aleksandrowna**, sündinud 25. märtsil 1875 (nimep. 24. jaanuaril). Nende lapsed: Rõrgused: Wårst **Andrej Aleksandrowitsh**, sündinud 12. jaanuaril 1897 (nimepäew 30. nowembril). Wårst **Weodor Aleksandrowitsh**, sünd. 11. detsembril 1898 (nimepäew 16. mail). Wårst **Militsa Aleksandrowitsh**, sündinud 4. jaanuaril 1900 (nimepäew 24. juulil). Wårst **Dimitri Aleksandrowitsh**, sünd. 2. augustil 1901. Wårstinna **Irina Aleksandrowna**, sündinud 3. juulil 1895 (nimepäew 5. mail).

Keiserlik Rõrgus, Suurwürst **Sergei Mihailowitsh**, sündinud 25. septembril 1869 (nimepäew 25. septembril).

Keiserlik Rõrgus, Suurwürstinna **Anastasia Mihailowna**, sünd. 16. juulil 1860 (nimep. 22. detsembril), oli abielus Kuningliku Rõrguse Welsenburgi-Schwerini Suurhertsogi **F r i e d r i c h F r a n z i g a.**

Laatade pidamise päewad.

Kubermangu walitsuse käsu järele ei ole luba ei laupäewal ega pühapäewal laata pidada, waid kui nõnda juhtub, peab seda teije nädala äripäewal peetama.

Jaanarikuu.

7. Jurjewis suur saajalaat, 3 nädalit. 7. Riias, Wõrus ja Orgital. 10. Heinastes, Haapjalus ja Rasinal. 11. Sõelehtmes. 17. Kolumeres. 20. Raplas. 25. Wiljandis. 26. Reblastes. 29. Rakweres. 30. Wolmaris 6 p. Pärnus wiimisel ketsnädalal ja selle järgimisel neljapäewal Jaanarikuus.

Webruarikuu.

2. Baltiskis, Wõrus ja Walgas sajal. 8 p. 3. Wiljandis sajal. 8 p., Rakweres ja Reblastes. 4. Wõrus, Jurjewis ja Rägina mäel, ja Suure-Pästru m. 6. Narwas, Paides. 8. Walgas. 9. Audrus, reedel enne Wasilap. 12. Kuresaares saajalaat 10 p. 15. Wiljandis, Wõnnus, Riias ja Nina külas, Matst. wallas. 17. Sõhwis. 20. Kiwiloo kõrtsi juures, Oisu m. Türi kihelk., Orisaares Saaremaal, 22. Wõrul suur saajalaat, 8 p. 23. Hageri kiriku juures Saaremaal, Orisaare m. ja Sutlemas. 24. Kulinas ja Wana-Kulbenes. 27. Amblas, Lemjalis, Keila kiriku juures ja Pärnus. 28. Piskuse m. Saaremaal, Lihulas esmaspäewal enne Wasilapäewa; Audrus reedel enne Wasilapäewa.

Märtsikuu.

1. Kodijärwe m. Ramba kihelk., Waimastweres Lihl kõrtsi juures, Polnas, Dudowa kreisis, Peterb. kub. 3. Rannus, Sawi kõrtsi juures ja Ambla kiriku juures. 4. Rasnal. 5. Kofora wallas, Kallaste külas. 6. Testama wall., Katna kõrtsi juures ja Raplas, esimesel paastukuu esmaspäewal. 9. Watla m., Karuse kihelk., Rakweres, Wirumaal. 10. Wasiknarwas, Peterburi kuberm. Dudowa kreisis, Strägowa Lutheri usu kiriku juures, Nuhjas ja Pitsjärwe Riiti kõrtsi j. 12. Wäike-Uula m. ja Wolsdis. 13. Wana-Pranglis ja Kergola wallas, Sulbi kõrtsi juures. 15. Paides, Kellamäe mõisa juures ja Kallastes. 20. Muka m., Wõru maak., Sõrristes, Wana-Antslas, Kloogas, Raplas, esimesel paastukuu esmaspäewal ja Keila kiriku juures esmaspäewal pärast 3-dat püha paastus. 23. Walgutis, neljapäewal enne Suurt neljapäewa.

Koosjas, Rõuge kihelk., 24. Watla m., Karuse kihelk. Langeb laat Suure Nädali pääle, peetakse reede ja laup. enne Palmipuude püha.

Aprillkuul.

1. Wastse Pranglis Koorewere kõrtsi j. ja Sadukülas. 4. Uues-mõisas (Kose l.). 5. Koeru Preebi Wahul ja Palmse m., Wiitna kõrtsi j. 6. Wiljandis, Lutsniku m. ja Paides. 8. Riias ja Saaremaal, Pilguse m. 9. Rakweres. 10. Watlas, Lihulas, Rakweres, Wasulas ja Wõrus. 11. Saaremaal, Uue-Lõwe mõisas. 12. Sooniste m., Kullamaa kihelk. ja Hellamaa l. j., Nisfi kihelk. 14. Sadukülas Pikkurme kõrtsi juures. 15. Krüüdneris ja Uue-Lõwes (Saaremaal). 16. Lemjalis, Walgas, Kärjal, Ahja wallas ja Rambahas Sulaoja kõrtsi j. 17. Wastse-Rõos, Tartu maak. 19. Alamusti (Krootuse m.), Tõrwas, Wõnnu linnas ja Nisfi kiriku juures. 20. Anijas, Harju-Jaani l., Ruhjas, Lemjalis, Koosa kõrtsi j. Tartu maak. (Kawastu wallas), Sooblas, Ania m. ja Otepääl. 21. Wolmaris, Rakweres, Pärnus ja Walgas. 22. Sooblas. 23. Järwakandi m., Wolmari m. ja Rõos. 24. Häädemeestel. 25. Partsi m. Põlwa kihelk. 26. Tsoorul ja Häädemeeste mõisas. 28. Mistsus, Wastselinna l., Illingis, Keolas, Kuivajõel ja Kose Uue-mõisas. 29. Pattastel, Kaiawere m. Pärnus kolmapäewal ja neljapäewal enne Süripäewa. Lihulas nädal p. Lihawõtet. Paides neljapäewal p. Lihaw., Wiljandis nädal pärast Suurt Neljapäewa. Palmfi mõisas kolmapäew pärast Lihawõtte püha.

Maikuul.

1. Karilattsis. 5. Sangaste m. 9. Wööbhus, Räpina kihelk. 12. Loodi mõisas.

Juunikuul.

1. Wastse-Kuustes. 10. Mustwee alevis ja Wõnnus. 11. Amblas. 18. Rakweres ja Walgas. 20. Riias, 3 näd. Wõrus, Palmises, Paides ja Tallinnas, sakjal., 2 näd. 21. Surjewis. 22. Wiljandis. 23. Keilas, Harju Mäe kõrtsi juures. 24. Kaale m. 27. Tallinnas. Tarwastus ja Loodi m. 30. Pärnus.

Julikuul.

2. Pärnus. Karfi m. 10. Kuresaares 12 p. 20. Riias, Pärnus 1-sel selle kuni kolmapäewal ja selle järgmisel neljapäewal. 20. julist kuni 10. augustini aastalaat Pärnus. 26. Wolmaris.

Augustikuu.

1. Sere m. Jaama kihelk. 9. Abiselis. 10. Lemjalis, Walgas ja Moisekatfis, Põlwa kihelk. 12. Saarde Pati mõisas. 15. Marienburis. 18. Helmes ja Häädemeeste mõisas. 24. Wastse-Rõo m., Wastsemõisas (Wilj. mk.), Roosa m., Samburgis, Wiljandimaal ja Ruhjas. 26. Wõrus. 28. Kilingis. 29. Lelles, Wändra kihelk. 30. Kaantsus.

Septembrikuu.

1. Oisus m., Tiiri kihelk., Kaantsas, Torgus, Saaremaal ja Kuresaares. 2. Abjas ja Tammistes, Pärnum. 4. Rõpinas ja Uusna mõisas, Wiljandi maak. 5. Ruhjas, Sangaste kirikufõrtfi j. ja Sindis. 6. Taageperas. 8. Rõuge kiriku j., Põlwa kiriku j., Surjewis ja Saaremaal Wälupe kih. 9. Rastnas, Riias, Kiwi-Wigala poodi j., Abjeli m. ja Saaremaal, Paju mõisas. 10. Patkulas, Olbres, Mõnistes, Wana-Salatfis, Siirgaweres, Mihu jaarel, Patdes, Polnas, Järwakandi mõisas, Harju maak. ja Saaremaal, Opi k. 11. Saaremaal, Koigi m. 12. Uues-Vaitnas. 13. Wana-Antsla Kraawe fõrtfi j., Põõraweres ja Koigi m., Saaremaal. 14. Haapsalus. 15. Tori mõisas, Pärnu kr., Kuresaares, Koorte ja Salatfi m., Waila m., Karuse kihelk., Põltsamaal, Wallas ja Umblass. 16. Kirepis. 17. Audrus. 18. Or-gita mõisas ja Rasinal. 20. Keeni mõisas, Tinsu fõrtfi juures, Wõnnus, Wändras, Roosa fõrtfi j., Tartu mk. Lanemetsa m., Hargala k. ja Narwas. 21. Sännas, Wolmaris, Baltiskis, Neolas, Wõnnus ja Paunes, Madise kihelk. 22. Tõhwis, Palmfis, Wiitna fõrtfi j. ja Pärnus. 23. Pattastel, Kaiawere m. 24. Sutlemas, Hageri kiriku j., Wiljandis, Wõrul ja Lihulas. 25. Rärdes, Laiust kihelk., Konna fõrtfi j., Aru mõisas, Otepää kihelk., Hageri fõrtfi j., Harju maak. ja Saaremaal, Mustjala m. 26. Kuresaares ja Tallinnas. 29. Rastweres, Walgas, Wastjelinna m., Reblastes, Keilas, Matskiwil. Surjewis, Kawanurmies ja Wabufüläs. Uuemõisas (Kojel) 3. teisiapäewal Mihkli-luus. Pär-nus kolmapäewal ja neljapäewal enne Mihkli p.

Oktobrikuu.

1. Grafiweres, Saaremaal, Kuresaares, Kaarmas, Hainastel ja Euguses. 2. Wastsemõisas, Wiljandimaal, Rannus Kulli fõrtfi j., Rastweres ja Suure-Lähtu mõisas. 4. Kuustaful, Koluweres, Tõhwis, Lahtas ja Wirfenis (Ruhjas).

5. Awinurme m., Lohusuu külas ja Wõõbus. 6. Raplas, esimesel reedel pärast Mihklipäewa, Võelehtmes, nädal pärast Mihklipäewa, Kuutsnifus ja Tarvastus. 7. Preebis, Koeru kihelk. Waho laad, Harmi m. Tille kõrtsi j. 8. Haapsalus. 9. Laetweres, Wirumaal, Lemjalas ja Kergola wallas, Sulbi k. j. 10. Taalis, Pärnu maak., Wafula mõisas, Rojafilla kõrtsi juures, Nõo mõisas, Moisekatfis ja Kassimurmes. 11. Laatres ja Krootuse m. 12. Sooniste m., Kullamaa kihelk. ja Hellamaa kõrtsi j., Nisfi kihelk. 15. Westi m. Kussu kõrtsi j., Tageperas, Lustimeres, Sadutiila m., Oritu m. kõrtsi j., Pitamurme kõrtsi j. (Kursis) ja Rägina mäel, Suures Vähtrus. 16. Ahja Kärjal ja Wõnnus. 17. Watla m., Karuse kihelk. 18. Sindis ja Mõniste m. 19. Kulinas. 20. Lindros, Wastfelinna k., Wändras ja Loobus. 22. Nisfis. 23. Wana-Antsla m., Hauka kõrtsi j., Raanitse mõisas Kulinas ja Wisfi kõrtsi j., Kambja kihelk. 25. Arulas ja Mustjala „Siku“ kõrtsi j. 28. Walgas, Sõgewal, Illingis ja Nisjus, Wastfelinna kihelk.

Novembrikul.

1. Surjewis, Kärus. 4. Illuka mõisas. 6. Patis. 10. Mustwees, Ruhjas, Paides, Wõrus, Ritse kõrtsi j. Kanepi k. 16. Wigalas, Woltwetis ja Kassimurmes. 20. Walgas, Illuka m., Wiru mk. 25. Wiljandis, Pööraveres ja Wolmris. 26. Kulinas.

Detsembrikul.

1. Wastnarmas. 3. Matskivil, Nina kõrtsi j. 5. Pööraveres. 6. Wõõbus. 10. Wõnnus, Riias, Ruhjas ja Krüüneri Sillaaja kõrtsi juures. 13. Wõrus. 16. Paides. 20. Westi mõisas, Kambja kihelk. Pusju kõrtsi juures. 22. Pärnus. 27. Walgas, Jaksalaad, 10 p. Märjamaa kiriku juures esmasp. ja teisip. pärast 3. Kristuse tulemise püha. Pärnus kolmapäeval ja neljapäeval pärast 3. Kristuse tulemise püha.

Posti seadused.

1. Lihtkirjad.

Maks finniise lihtkirja eest omale maale iga loodi pealt	7 kop.
" " " " wõerale maale iga 15 gr. (1 ¹ / ₄ l. p.)	10 "
" linna postiga finniise kirja eest iga loodi pealt	3 "
" " " lahtise " " " " " " " "	2 "

Maks postkaarti eest omale maale 3 "
 " " " wõerale maale 4 "
 Wastusega postkaart maksab kahewõrra nõnda palju, kui liht postkaart. Kirjasid võib ka ilma margita ära saata, siis peab aga kirjasaaja pinduma kaaluraha kahewõrdselt tasuma. Ka postkaardid saadetakse ilma markideta minema, kuid kirja wastuwõtja käest nõutakse siis niisama palju trahwiraha, kui ilma margita finniise kirja eest, s. o. 14 kop. Vihtkirja sees raha saata ei tohi, kui seda niisugusest kirjast leitakse, wõetakse sellest neljas osa ära. Ametikohtadele saadetawad kirjad, kui nendel osalt markisi peal ehk jugugi ei ole, jääwad edasi saatmata. Sõnade kustutamised ja muutmised adressi küljel on keelatud. Rinniise lihtkirja raskus ei või üle 5 naela olla.

2. Rinnitatud kirjad.

Kirju kui ka postkaartsid võib rinnitada lasta ja maksab
 rinnitamine omale maale 7 kop.
 wõerale maale 10 "

Rinnitatud kirja ääre peal peab seisma sõna „заказное“. Adress olgu Wene keeles tindiga selgesti kirjutatud. Vähe omale maale saadetud rinnitatud kiri kaduma, siis tasub postwalitsus kahju 10 rublaga.

3. Riistpaela saadetused.

Riistpaela all ehk lahtises ümbrikus võib saata:

I. Trükitöösid: ajalehta, nootiseid, hinnakirju, raamatuid, maakaartideid, paranduspognaid, (neil võib ka käsifiri kaasas olla) päewapilta ja nimekaartideid. Maks trükitööde eest omale maale kui ka wõerale maale on iga 4 loodi pealt . . . 2 kop.

Riistpaela all saadetawate saadetuste wahese ei tohi mitte finniiseid ega ka lahtiseid kirju panna, kui neil ka margid tarwilisel arwul peal on. Leitakse seda aga, siis peab saaja, kui ta saadeti wastu tahab wõtta, kirja iga loodi eest üks rubla trahwi maksuma. Kui ta aga wastu wõtta ei taha, nõutakse trahwiraha saatja käest, kui seda teada saab. Niisuguste pakside suurus võib iga pidi 10 wershofi olla ja raskus 4 naela.

II. Arilikka paberid, milledele mitte harilikult kirja siia ei ole; kohtulikku dokumentideid, käsikirju j. n. e. Suurus ja raskus nagu trükiasjul. Maks on riistpaela all saadetawate arilikkude paberite eest

1—12 loodi pealt 7 kop.
 12—16 " " 8 "
 iga järele tulewa 4 loodi eest 2 "

ei tule, saadetakse uus teateleht, ei ilmu rahasaaja aga 4 kuu jooksul mitte, siis saadetakse raha saatjale tagasi.

Soomib rahasaaja, et tema nime peale rahafiri temale koju kätte toodakse, siis kirjutagu ta temale tulnud teatelehe (повѣстка) peale sõnad „прошу доставить на домъ“, kirjutagu oma nimi alla ja lastu siis teateleht postifasti. Rahafirju toodakse kuni 100 rublani koju kätte ja maksab see 10 kop.

5. Paki saadetused.

Pakkisid on kaheksaguseid. 1) Hinnalised (цѣнные), mille väärtus raha summas peale on kirjutatud. 2) Ilma hinnata (безъ цѣны).

Pakkide kõige suurem raskus võib olla 3 puuda.

Soomemaale saadetavad pakiid, mis raudtee äärsetes

kohtadesse lähewad, ei tohi enam kaaluda kui 48 naela,

mis mujale lähewad, enam kui 24 naela.

Saadetaw pakk võib riidesse, nahasse ja laud kasti sisse pakitud olla. Riidesse pakitud peab riie ühesugune olema ja ei tohi paigatud olla. Riisama laudadest tehtud kast olgu kõigiti korralik ja kindel, ja ei tohi üks laud teisest mitte kõrgem olla.

Igal pakil peab nöör ümber olema, mis nii tugev on, et sellest paki julgesti tõsta võib; ei tohi ka nöör jakatud olla, ega nööri otsad liihemad kui 3 tolli. Kuni 7 naela raskuseni võib pakk ka paberisse pakitud olla, kui saatmise tee paljalt kahe raudtee jaama wahel on (pakk peab siis „безъ цѣны“ saatma).

Pakkide saatmise eest võetakse kaaluraha Euroopa-Wenemaale (Soomemaa ühes) iga paki eest 2 naelani 20 kop.;
3—7 naelani 40 kop.;

Raskemate pakkide pealt võetakse iga naela eest, mis üle 7 naela, kauguse järele, kubermangu linnade wahel järele arwatud, veel juurde: kuni 500 wersta kauguseni 5 kop.

500 wersta „ 1000 „ „ 10 „

1000 „ „ 2000 „ „ 20 „

üle 2000 wersta 25 „

Maksta on hinnaliste pakkide eest veel $\frac{1}{2}$ kop. rubla pealt ülesantud väärtuse järele ja peale selle veel 5 kop. kviitungi eest.

Soomib pakisaaja, et tema nime peale saadetud pakk talle koju peab toodama, siis kirjutab ta „повѣстка’le“ peale „прошу доставить на домъ“, oma nimi alla ja lasseb teatelehe postifasti. Koju toomise eest on siis temal Peterburis ja Moskwas 20 kop. ja mujal 15 kop. maksta.

6. Posti saadetused järelmaksuga.

Rinnitatud kirju, ristpaela saadetusi ja pakkisi, millede eest vastuvõtjal saatjale makssta on, võib postitandu järelmaksuga saata, j. o. nii saata, et saaja asja eest selle raha, mis tal saatjale makssta on, vastu võtmise juures posti peale sisse maksab. Saadetawa rinnitatud kirja, ristpaela saadetuse ehk paki adressi juurde ülemise ääre peale peab üles kirjutama tähtedega ja nummerdega: Съ наложеннымъ платежемъ на руб. коп. ja alla äärele saatja adress. Järelmaksu summa ei tohi mitte üle 200 rubla olla, Soomemaa tarwis aga mitte üle 100 rubla. Võerale maale ei saa järelmaksuga saata.

Telegraphw.

Telegrammi eest Euroopa-Wenemaa piirides (Soomemaa ja Kautasia ühes arvatud) on makssta iga sõna pealt 5 kop. ja peale selle põhjustatfi 15 kop.

Telegrammi eest, mis Euroopa-Wenemaalt Aasia-Wenemaale saadetatse, maksetatse peale 15 kopikulise põhjustatfi 10 kop. sõna pealt.

Stempelmaksud (Гербовые сборы).

Weskelpaberit tarvitatakse neil korradel, kui nõudmisi üles tähendatakse, mis kellelgi teise inimese vastu on. Ametikoja ehk ametnikuga kirjaliku asjaajamise juures tasutakse stempelmaksu stempelmargidega, mis kirjade peale pandakse. Lepingute juures tasutakse stempelmaksu sellega, et leping stempelpaberi peale kirjutatakse ehk et lihtpaberi peale kirjutatud lepingu peale stempelmargid pandakse.

Wõla ja lepingu summa järele maksetatse:

Weskelpaberi eest	Alama järgu stem-	Ülema järgu stem-
kop.	pelpaberi eest	pelpaberi eest
funi 50 r.	funi 50 r.	funi 50 r.
10	10	10
50 " 100 " 15	(Stempelmargides)	(Stempelmargides)
100 " 200 " 30	50 " 1000 r. 40	50 " 100 r. 40
200 " 300 " 45	1000 " 2000 " 80	100 " 200 " 80
300 " 400 " 60	2000 " 3000 " 1.20	jne. iga 100 rubl. pealt
jne. iga 100 rubla	jne. iga 1000 rubla	funi 10 000 rublani
pealt 15 kop.	pealt 40 kop.	40 kop. üle 10 000 r.
		iga 1000 r. pealt 4 r.

Stempelpaberid on kaht järku: alamad ja ülemad; alamad järku tarvitatakse kauba-müügi aktide ja dokumentide juures; ülemad järku juurema jao lepingute juures.

Stempelmarkisid tarvitatakse:

1-rublalisi: Wabrikute ja töökodade avamise ja nende siseseadete muutmise lubapalwesi, igasuguse äri ajamise lubatähe juures, testamentide juures, ühisuste asutamise lubapalwetes põhjirjadel jne.

60-kopikalisi: ülesõlbe kõigis paberites, mis ametikohtadele ja ametnikkudele antakse, nagu palwefirjades, seletustes, kaebustes jne.; siis veel ärafirjades, tunnistustes, teadaandmistes, mis ametikohtade ja ametnikkude poolt välja antakse jne.

15-kopikalisi; ärafirjade juures wallakohtu aktide raamatust; kui lepingud üle 50 rubla on, palwefirjade, wastuste ja teiste paberite ärafirjade juures, mis ringkonna kohtusse, kohtukotta ja jenatisse antakse. Muidu tuleb ärafirja eest niisama palju maksta, kui algusfirja eest.

10-kopikalisi: dokumentide ja aktide juures, kui summa üle 50 rubla ei ole.

5-kopikalisi: raha, kauba ja muu asjade wastuwõtmise kwitungide juures.

Hoiukassa.

Postkontorite juures on niisama nagu rentidegi juures riigi panga hoiukassa, kuhu inimesed vähemal määral oma raha wõiwad hoida anda, nimelt 25 kopikast peale kuni 1000 rublani, mille eest aastast protsenti 100 rubla pealt 3 rbl. 60 kop. antakse. On summa 1000 rublani kaswanud, ei kanna peale tuhande rubla olew summa enam protsenti, teda wõib siis tagasi nõuda ehk riigi protsendi paberite wastu ümber wahetada, mis 4 ja 4¹/₂ protsenti aastas kannawad ja ilma maksuta riigi hoiukassas alal hoitakse. Ühel inimesel ei tohi rohkem kui üks ainus raamat olla.

Kuni 3000 rublani wõiwad seltsid raamatu peal hoiukassas pidada, mis, kui summa üle 1000 rubla on 2⁴/₁₀ % kannab. Protsendi paberid hoitakse nendesama tingimistega alal kui erainimestelgi.

Raha ja ka paberid antakse jaokaupa ehk ühestükis igatahes joowimise peale raamatu omanikule ehk tema wolinikule välja. Väljawõtmine wõib igal ajal sündida, kui kontor awatud on.

Elukoha muutmisel ühest linnast teise ei ole mitte tarvis raha hoiukasjast välja võtta, vaid võib jeda igasse teise hoiukasjasse saata lasta. 10 rubla pealt arvatakse saatmise eest 1 kop. kapitalist maha.

Kreisrenteid.

Renteid on iga päev, maha arvatud kiriku- ja kroonupühad, kella 9-st hommiku kuni kella 1-ni p. l. maksude jissewõtmiseks, kella 2-ni p. l. maksude väljaandmiseks, lahti. Alti- ja wekslipaberid, stempelmarktid ja pidupiletite marktid müüdatakse iga päev, ka pühapäewadel ja kõigil pühadel, väljaarvatud 1. Jõulu ja 1. Ülestõusmise püha, kella 6 hom. kuni kella 7 õhtu.

Järgmisi pangaasju talitatakse renteides:

- 1) Riigirendi piletite ja kõikide riigi protsendi paberite ostmist.
- 2) Rahawahetamist: kulb-, hõbe-, wass- ja paberiraha.
- 3) Raha saatmist rahasaatmise paberite läbi igasse linna, kus aga rentei, riigipanga kontor ehk jaoskond on.

10 rublast kuni 5 miljoni rublani võib raha korraga saata, mille eest järgmine maks on määratud.

10 rublast kuni	100 rublani	10 kop.
100	200	13
200	300	16
300	400	18
400	500	20
500	600	21
600	700	22
700	800	23
800	900	24
900	1000	25
1000	200000	1/40 0/0 (iga 40 rbl. pealt 1 kop.)

Cesti tarbuselehtid.

1. Abi, Sangastes. Adress: Püa randtee jaama kaudu (чр. ст. Бокенгофъ П. Р. ж. д.) Kinnitatud 25. aprillil 1892.
2. Anti ja tarbuse leht. Harju-Jaani kihelk. Kinnitatud 1900. Abi. чр. ст. Кеддеръ.

3. Audru karstufe selts. Audru kihelk. Rinnitatus 31. jan. 1901. Adu. Pärnu (чр. Перновъ) kaudu.
4. Eda si, Otepääs. Adu. Nuustaku (Нустаро) kaudu. Rinnitatus 11. mail 1890.
5. Ehe, Kihelkonnas. Adu. Saaremaa Kihelkonna (Эзель, Килькондъ.) Rinnitatus 31. augustil 1893.
6. Eesmärk, Kolga-Zaanis. Adu. Põltsamaa (Оберпаленъ) kaudu. Rinnitatus 30. aprillil 1890.
7. Siwakiwi, Karffis. Adu. Abja (ст. Абья) raudtee jaama kaudu. Rinnitatus 12. nov. 1892.
8. Kaitsja, Alfsis. Adu. Woldi (ст. Таббиферъ Б. ж. д.) raudtee jaama kaudu. Rinnitatus 29. augustil 1896.
9. Karstufe Sõber, Surjewis. Adu. Raatuse uul. (Патусная ул.) № 16. Rinnitatus 4. mail 1891.
10. Kewade, Alatskivil, Kodawere kihelk. Adu. Surjewi (Юрьевъ) kaudu. Rinnitatus 6. märtsil 1893.
11. Kiir, Toilas. Adu. Sõhwi (ст. Левве, Б. ж. д.) raudtee jaama kaudu. Rinnitatus 22. oktoobril 1892.
12. Kindlus, Nisfis. Adu. Liwa (ст. Лива) jaama kaudu. Rinnitatus 13. nov. 1891.
13. Kindlus, Riomas, Põlwa kihelk. Adu. Wõru (Верро) kaudu. Rinnitatus 23. mail 1892.
14. Koit, Restu wallas. Adu. Antsla (ст. Анценъ) kaudu. Rinnitatus 3. aprillil 1891.
15. Kungla, Haapsalus (Гапсаль). Rinnitatus 12. mail 1895.
16. Kurji karstufe selts. Adu. Sõgewa (ст. Лайсгольмъ Б. ж. д.) raudtee jaama kaudu. Rinnitatus 28. mail 1892.
17. Laimjala karstufe selts, Põide kihelk. Saaremaal. Rinnitatus 16. sept. 1900. Adu. Kuressaare (Аренсбургъ и ст. Описааръ) kaudu.
18. Laiue, Tõstamaal. Adu. Pärnu (Перновъ) kaudu. Rinnitatus 15. oktoobril 1890.
19. Lihula karstufe selts. Rinnitatus 31. märtsil 1900. Adu. Lihula (Леаль, Эст. г.)
20. Muhumaa karstufe selts „Kewade“. Rinnitatus 6. webruaril 1901. Adu. Kuivastu (ст. Куйвастъ) kaudu.
21. Mustwee karstufe selts, Mustwees (Черна, Лифл.) Rinnitatus 20. apr. 1900.
22. Narwa-Sõesuu karstufe selts. Adu. Narwa-Sõesuu (Усть-Нарова, Эст. г.) Rinnitatus 1899.

23. Silme, Kilingi-Nõmmes. Ahr. Woltweti (Квелленштейнъ) jaama kaudu. Kinnitatus 4. januaril 1896.
24. Paala, Abaweres. Ahr. Põltjamaa (Оберпаленъ) kaudu. Kinnitatus 17. sept. 1897.
25. Paide karskuse selts. Paides (Вейсенштейнъ). Kinnitatus 28. junil 1893.
26. Paistus, Heintalis, Paistu kihel. Ahr. Wiljandi (Феллинъ) kaudu. Kinnitatus 21. oktoobril 1890.
27. Peetri-Pauli karskuse selts, Samara kub. Ahr. чр. Кошки, Сам. губ.
28. Priius, Haaslawa. Ahr. Surjewi (Юрьевъ) kaudu.
29. Püie, Laiusel. Ahr. Zögewa (ст. Лайсгольмъ Б. ж. д.) raubtee jaama kaudu. Kinnitatus 21. septembril 1892.
30. Rapla karskuse selts. Ahr. Rapla (Ранпелъ, Эст. губ.) kaudu. Kinnitatus 28. januaril 1893.
31. Riia Eesti karskuse selts, Riias (Рига). Kinnitatus 30. mail 1900.
32. Rõuge karskuse selts. Ahr. Võru (Верро) kaudu. Kinnitatus 4. detf. 1898.
33. Saaremaa karskuse selts. Kuressaare (Аренсбургъ) Kinnitatus 11. julil 1891.
34. Säde, Kaarlis, Paistu kihel. Ahr. (Феллинъ) Wiljandi kaudu. Kinnitatus 30. aprillil 1890.
35. Seeme, Kuusalus. Ahr. (чр. ст. Разикъ, Б. ж. д.) Kinnitatus 1899.
36. Simititja Eesti karskuse selts, Zamburi kr. Peterburi kub. (Ямбургъ, Пет. губ.) Kinnitatus 9. apr. 1900. Ahr. (чр. ст. Чирковицы).
37. Sindi Eesti karskuse selts. Sindi (Цинтенгофъ) kalewivabrikus. Ahr. Pärnu (Перновъ) kaudu. Kinnitatus 6. julil 1892.
38. Suure-Taani karskuse selts. Ahr. Wiljandi (Феллинъ) kaudu. Kinnitatus 12. novembril 1892.
39. Tarwastu Eesti karskuse selts. Ahr. Wiljandi (Феллинъ) kaudu. Kinnitatus 16. augustil 1891.
40. Täht, Toris. Ahr. Pärnu (Перновъ) kaudu. Kinnitatus 7. junil 1889.
41. Truudus, Süri kihel. Harjumaal. Kinnitatus 9. aprillil 1900. (чр. Ревель).
42. Tugewus, Põlftweres. Ahr. Põltjamaa (Оберпаленъ) kaudu. Kinnitatus 9. januaril 1891.

43. Ugaunia, Surjewis. Kinnitatus 27. mail 1900. Adr. (Юрьевъ, Лифл. губ.)
44. Ustawus, Peterburis. Kinnitatus 6. märtsil 1893.
45. Üksmeel, Löwes, Helme kihelkonnas. Adr. (Терва) kaudu. Kinnitatus 7. mail 1892.
46. Wabadus, Wiljandis, (Феллинъ). Kinnitatus 26. jan. 1891.
47. Waiwara E. k. selts „Külwaja“. Kinnitat. 19. junil 1901. Adr. Waiwara (чр. Вайвара) kaudu.
48. Walga Cesti karskuse selts, Walgas (Валкъ). Kinnitatus 11. januaril 1891.
49. Walgus, Pärnus (Перновъ). Kinnitatus 29. sep. 1890.
50. Walwaja, Tallinnas (Ревель). Kinnitatus 30. detj. 1898.
51. Weenus, Linnamäe wallas, Urwaste kihelk. Adr. Antsla (ст. Анценъ) kaudu, Kinnitatus 26. januaril 1891.
52. Woorus, Kergulas, Urwaste kihelk. Adr. Antsla (ст. Анценъ) kaudu. Kinnitatus 26. oktoobil 1892.
53. Wõhandu, Räpinas. Adr. Wõru (Верпо) kaudu. Kinnitatus 14. augustil 1891.
54. Wõitleja, Narwas (Нарва, Иоахимсталъ). Kinnitatus 12. oktoobil 1890.
55. Wändra karskuse selts „Hallit“. Adr. (чр. Фен-пернъ).

Cesti põllumeeste seltsid.

1. Ambla	Põllumeeste selts.	Aadress: Tapa (ст. Тапсъ) kaudu.	
2. Halliste	" " "	Abja (ст. Абъя) kaudu	
3. Helme	" " "	Tõrwa (ст. Терва) kaudu	
4. Järwa-Zaani	" " "	Tapa (ст. Тапсъ) kaudu	
5. Surjewi Cesti	" " "	Surjewis	
6. Karula	" " "	Walga (г. Валкъ) kaudu	
7. Kodawere	" " "	Surjewi (г. Юрьевъ) kaudu	
8. Koeru	" " "	Rakke (ст. Ракке) kaudu	
9. Koje	" " "	Tallinna (г. Ревель) kaudu	
10. Kullamaa	" " "	Märjamaa (ст. Мерьяма) f.	
11. Kuremäe	" " "	Rakvere (г. Везенбергъ) f.	
12. Kuremaa	" " "	Vainse f. Võdewa (Лайсгольмъ)	
13. Vainse-Läbivere	" " "	" " " " " kaudu	
14. Misfi	" " "	Viitva (ст. Лийва) kaudu	

15. Otepää	Põllumeeste	selts.	Adress: Nuustaku (Нустакко) kaudu
16. Palamuse	"	"	" Sõgema (Лайсгольмъ) kaudu
17. Põltsamaa	"	"	" Põltsamaal (Оберпаленъ)
18. Põlva	"	"	" Võru (Верро) kaudu
19. Raadi	"	"	" Raadiw., Surjewi (Юрьевъ) f.
20. Rannu	"	"	" Elwa (ст. Эльва) kaudu
21. Rapla	"	"	" Raplas (Раппель)
22. Räpina	"	"	" Võru (Верро) kaudu
23. Rafina	"	"	" Wõnnu f. Surjewi (Юрьевъ) f.
24. Sangaste	"	"	" Sangaste (ст. Загниць) f.
25. Talli	"	"	" Saarde f. Kilingi (Куркундъ)
26. Tallinna Cesti	"	"	" Tallinnas (Ревель)
27. Tarvastu	"	"	" Wiljandi (Феллинъ) kaudu
28. Torma	"	"	" Mustvee (Черный) kaudu
29. Türi	"	"	" Paide (Вейсенштейнъ) kaudu
30. Ulila	"	"	" Puhja f. Elwa (Эльва) kaudu
31. Waabina	"	"	" Urwaste f. Antsla (Анценъ) f.
32. Waiwara	"	"	" Waiwara (ст. Вайвара) kaudu
33. Wäike-Maarja	"	"	" Risti (ст. Ассъ) kaudu
34. Walgjärve	"	"	" Kanapää f. Võru (Верро) f.
35. Waljala	"	"	" Kuresaare (г. Аренсбургъ) f.
36. Wana-Kuuste	"	"	" Rambahja f. Surjewi (Юрьевъ) f.
37. Wändra	"	"	" Pärnu (Перновъ) kaudu
38. Wastjellina	"	"	" Võru (Верро) kaudu
39. Wiljandi-Cesti	"	"	" Wiljandis (Феллинъ)
40. Wiru-Zaagubi	"	"	" Rakvere (Везенбергъ) kaudu
41. Wiru-Nigola	"	"	" Rabala j. (ст. Капнель) kaudu
42. Wõnnu	"	"	" Wõnnu f. Surjewi (Юрьевъ) f.

Peale nende

Wiljandi Mesilaste pidamise selts Wiljandis (Феллинъ)

Wijela küla piimatalituse ühifus, Nestu wallas, Sangaste kihelkonnas

Liitumaa kihelkondade ja waldade adresfid.

Ühenduste seletused: abil. = abikirik, abikirikud, — kir. = kiriku-
wald, — j. = jaama, остр. = островъ, — rhl. = rahukohtuniku jaos-
kond, — l.u. lohtu-uurija jaoskond, p. politsei jaoskond (kreis-politsei j.),

raudi. ja ka r. = raudtee, — ühend. = ühendatud, — w. = wald, wallaga.

Kus wallamaja laugus kreistlinnas üles on tähendatud; jään on werst ühendatud = wt.

Jurjewi maakond, Юрьевскій уѣздъ.

1. Kommissari jaostkond.

- I. **Balamuse** (Св. Варѳоломея) **kih.** Adrejs: Sõgewa (чр. ст. Лайсгольмъ Б. ж. д.) laudu.

Wallad:

1. Karere m., Керсельская в., ühend. Kassimurme ja Wisusi. 4 rsh. 1 p., 4 f.u., 35 wt.
2. Kuremaa m., Ензельская в., ühend.: Vuua ja Im-mokwere, 4 rsh., 1 p., 3 f.u., 38 wt.
3. Koela m., Роельская в., ühend.: Terakwere ja Torma kih. 4 rsh., 2 p., 3 f.u., 43 wt.

- II. **Kodawere** (Коддаферъ) **kih.** Õpet. P. Walter. Adrejs: Jurjewi (чр. Юрьевъ) f. Selle kihelf. wallad on: 5 rsh. 2 p., 3 f.u.

Wallad:

1. Matskiwi m. Алацкивская в. 40 wt.
2. Kofora m., Кокорская в. 48 wt.
3. Palla m., Паллаская в. üh.: Hallika, Kadrina ja Sõemõisa. 50 wt.

4. Ranna m. Раннаская в. 55 wt.

- III. **Laiuse** (Лайсъ) **kih.** Õp.: Dr. R. Bidder. Adr.: Sõgewa (чр. ст. Лайсгольмъ) f. Selle kihelkonna wallad on: 4 rsh., 2 p., 4 f.u.

Wallad:

1. Sõgewa m., Егеваская в. 46 wt.
2. Laiuse m., Лайсская в., ühend.: Laiuse kiriku m. ja Ribi järve. 50 wt.
3. L.-Tähkwere m. Техкверская в. üh.: Seedi ja Käästwere 66 wt.
4. Waimastwere m. Ваймастверская в. üh.: Kaarde ja Kiposa 60 wt.

IV. **Maaria-Magdaleena** (Марієнь-Магдаленень) **tih.** Sp. Fr. Hollmann. Adres: Surjewi (Юрьевъ) kaudu.

Wallad:

1. Kudina w. Кудинская в. üh.: Kaiawere 4 rñf., 2 p., 3 f.u. 29 wt.
 2. Saaremõisa w. Саренская в. 4 rñf., 2 p., 3 f.u. 41 wt.
 3. Wara w. Варольская в. 4 rñf., 1 p., 3 f.u. 20 wt.
- V. **Torma** (Торма-Логозу) **tih.** Sp. M. Luiga. Adr.: Mustwee (Черный) kaudu. Selle kihelkonna wallad on: 5 rñf. 2 p. 3 f.u.

Wallad:

1. Awinurme Metswäld, Авинормская лѣсная 80 wt.
 2. Kaserää w., Казенеская в. 71 wt.
 3. Lohusuu w., Логовская в. ühend.: Torma kiriku. ja Nanna-Awinurme 83 wt.
 4. Mustwee w., Черновская в. ühend.: Kõfita 65 wt.
 5. Wõtiwene w. Вотиверская в. ühend.: Kõmmu, Torma, Waiatu, Kääbise ja Toikwere 54 wt.
- VI. **Surjewi** (Юрьевъ) **Maaria tih.** Sp. P. Wiligerode. Adres: Surjewi (чр. гор. Юрьевъ) kaudu. (Surjewi linna Cesti Peetri kiriku õp. W. Eijens Schmidt).

Wallad:

1. Kawastu w. Кавастская в. 6 rñf. 1 p. 3 f.u. 28 wt.
2. Luupja w. Луниаская в. ühend.: Taawri, Wesneri, Tammiste, Kaarli, Kabina ja Piska 6 rñf. 1 p. 3 f.u. 15 wt.
3. Ropka w., Ропкойская в. ühend.: Saage, Maaria ja Karlowa. 6 rñf., 1 p. 2 f.u., 9 wt.
4. Kaadi w., Ратсгофская в. ühend.: Wajula, Marama ja Saama 6 rñf. 1 p. 1 f.u., 5 wt.
5. Worbiise w. Форбусская в. üh.: Mmatfalu 6 rñf., 1 p. 1 f.u., 6 wt.

VII. **Kurfi** (Талькгофъ) **tih.** Sp. Punga Adres. Sõgema (чр. ст. Лайсгольмъ) kaudu. Selle kihelk. wallad on: 4 rñf., 1 p. 4 f.u.

Wallad:

1. Härjanurme w. Герьянормская в. 49 wt.
2. Laiwa w. Лайваская в. ühend.: Kärewere, Äksi tih. 32 wt.

2. Puurmani w. Пурманская в. ühend.: Puurmani firikuulad ja Saduüüla. 44 wt.

VIII. **Äksi** (Экст) **kih** Sp. L. Greinert. Adress: Surjewi (Юрьевъ) f. Selle kihelkonna wallad on. 4 rkh. 1 p., 4 k.u.

Wallad:

1. Elistwere w., Элистверская в. ühend.: Wedu. 19 wt.
2. Saadjärwe w., Садьервская в. ühend.: Wolbi. 27 wt.
3. Sootaga w., Сотагская в. ühend.: Kärtna ja Äksi fir. 16 wt.

II. Kommissari jaoskond.

I. **Wõnnu** (Вендау) **kih**. Sp. A. Warres. Adr.: Surjewi (г. Юрьевъ) f. Selle kihelk. wallad on: 3 rkh., 1 p. 5 k.u.

Wallad:

1. Ähja w. Ахъяская в. 35 wt.
2. Kastre w. Кастерская в. 24 wt.
3. Mäfsa w. Мексская в. üh.: Põka, Kaagwere ja Sarafuse 19 wt.
4. Räsina w. Разинская в. 45 wt.
5. Wõnnu Вендауская в. üh.: Kurrista ja Wõnnu fir. 25 wt.
6. Wastse-Kuiste w. Ново-Кустская в. ühend.: Riidjärwe, 25 wt.

II. **Puhja** (Кавелехтъ) **kih**. Sp. A. Laas. Adr.: Elwa (Чр ст. Эльва П. Р. ж. д.) laudu.

Wallad:

1. Kamilda w. Кавелехтская в. 7 rkh. 3 p., 4 f. 25 wt.
2. Konguta w. Конготаская в. üh.: Suure Konguta, Väike Konguta 7 rkh., 3 p. 4 k.u. 30 wt.
3. Ulila w., Улилаская в., üh. Väike-Ulila 6 rkh. 3 p. 4 k.u. 20 wt.

III. **Kambja** (Камби) **kih**. Sp. — — — Adress: Surjewi (Юрьевъ) laudu.

Wallad:

1. Gaaslawä w. Гаславская в. ühend.: Riimani 6 rkh. 3 p. 5 k.u. 13 wt.

2. Kambja w. Камбийская в. üh.: Surr- ja Wäife- Kambja, Kambja kirikuv. ja Kanitsa. 6 rhf. 3 p., 5 f.u., 22 wt.
 3. Kodijärwe w. Кодьервская в. ühend.: Kammeri ja Unipisa. 7 rhf., 3 p., 5 f.u. 20 wt.
 4. Krüüdneri w. Крюднерская в. ühend.: Wastje-Prangli 7 rhf., 3 p., 5 f.u. 32 wt.
 5. Weske w. Вескийская в. 6 rhf. 3 p. 5 f.u. 33 wt.
 6. Wana-Kuuste w. Старо-Кустская в. ühend.: Keola 6 rhf. 1 p. 5 f.u. 20 wt.
 7. Wana-Prangli w. Старо-Врангельская в. 7 rhf. 3 p. 5 f.u. 26 wt.
- VI. **Nõo** (Нюггенъ) **lih.** Sp. M. Lipp. Aadr.: Surjewi (чр. Юрьевъ) kaudu.

Wallad:

1. Ari w. Аромойзская в. 6 rhf., 1 p., 4 f.u., 30 wt.
 2. Luse w. Лукеская в. 6 rhf. 1 p. 4 f.u., 21 wt.
 3. Meeri w. Мерийская в. üh.: Keeri ja Wastje-Nõo. 6 rhf., 1 p., 4 f.u., 21 wt.
 4. Pangodi w. Спанкауская в. ühend.: Wana-Nõo 7 rhf., 3 p., 4 f.u., 25 wt.
 5. Tähtwere w. Техельверская в. 6 rhf. 1 p. 2 f.u. 7 wt.
- V. **Otepää** (Оденпэ) **lih.** Sp. B. Sperrlingf. Aadr.: Muustafu (чр. пос. Нустаго) kaudu.

Wallad:

1. Arola w. Арольская в. 7 rhf. 3 p. 5 f.u. 50 wt.
 2. Kastlati w. Кастлацкая в. üh.: Otepää, Otepää kirikuvall ja Müpli. 7 rhf. 3 p., 5 f.u., 40 wt.
 3. Paluperä w. Палонерская в. 7 rhf. 3 p., 5 f.u., 40 wt.
 4. Päidla w. Пейдлаская в. ühend.: Keeruti. 7 rhf. 3 p., 5 f.u., 33 wt.
 5. Pilkuse w. Пилькуская в. üh.: Widriku. 7 rhf. 3 p., 5 f.u. 42 wt.
 6. Pühajärwe w. Пухаярвская в. ühend.: Sinjäre, 7 rhf. 3 p. 5 f.u., 47 wt.
 7. Wastje-Otepää w. Ново-Отепеская в. 8 rhf. 3 p. 5 f.u., 43 wt.
- VI. **Rannu** (Ранденъ) **lih.** Sp. E. Nismuth. Aadr.: Elwa (чр. ст. Эльва П. Р. ж. д.) kaudu.

Wallad:

1. Ranni w., Ранденская в. 7 rñf., 3 p., 4 f.u. 40 wt.
 2. Tamme w., Тамменская в. 6 rñf., 3 p., 4 f.u., 35 wt.
 3. Walguta w., Вальгутская в. 7 rñf., 3 p. 4 f.u., 43 wt.
- VII. **Rõngu** (Рингенъ) **ñh.** Ñp. W. Hansen. Añdr.: Elwa (чp. ст. Эльва П. Р. ж. д.) laudu.

Wallad:

1. Aastre w., Аякарская в. 7 rñf. 3 p., 5 f.u., 47 wt.
 2. Hellenorme w. Гелленормская в. 7 rñf., 3 p., 4 f.u., 36 wt.
 3. Airepi w., Кирумнеская в., 7 rñf. 3 p. 4 f.u., 34 wt.
 4. Rõngu w., Рингенская в. ühend.: Wäitje-Rõngu. 7 rñf., 3 p., 4 f.u., 40 wt.
 5. Uderna w., Удернская в. 7 rñf. 3 p., 4 f.u., 32 wt.
- VIII. **Sangaste** (Теаль-Фелькъ) **ñh.** Ñp. Th. Heise. Añdr. Sangaste (ст. Загницъ) laudu. Selle ñihelf. wallad: on: 7 rñf., 3 p., 5 f.u.

Wallad:

1. Keeni w., Кенійская в. 62 wt.
2. Laatre w. Латерская в. 64 wt.
3. Roemi (Ruifatñi) w., Левенская в., üñh.: Soontaga (Rõngu ñh.) ja Pusa 59 wt.
4. Sangaste w., Замокъ-Загницкая в. üñh.: Nestu. 68 wt.
5. Telliste w., Тейлицкая в. 70 wt.
6. Unifõla w., Уникюльская в. 69 wt.

Wõru maakond, Веррооскій уѣздъ.

I. Kommissari jaoskond.

- I. **Urwaste** (Анценъ) **ñh.** Ñp. C. Stein. Añdr.: Antsla (ст. Анценъ) laudu.

Wallad:

1. Linnamäe, Линнамеги. 9 rñf., 2 p., 2 f.u., 23 wt.
2. Kergola, Кергель 9 rñf., 2 p., 2 f.u., 20 wt.
3. Sõmmerpalu, Зоммерпаленъ 9 rñf. 2 p. 1 f.u. 14 wt.

4. Wana=Antsmõisa, Старо-Анценъ 9 rhf., 2 p., 2 f.u., 40 wt.
5. Wastse=Antsmõisa, Ново-Анценъ 9 rhf. 2 p. 2 f.u., 35 wt.
6. Waabina, Ильценъ. 9 rhf. 2 p. 2 f.u., 30 wt.
7. Urwasti, Урвастъ. 9 rhf. 2 p., 2 f.u., 23 wt.
- II. **Sargla** (Гарьель) **ih.** Spet. J. Tiedemann. Adress: Walga (г. Валкъ) f. Selle kihelkonna wallad on: 9 rhf., 2 p., 1 f.u.

Wallad:

1. Laanemetja, Ланемецъ üh.: Kowatilaia Tahewa Raja 58 wt
2. Mõniste, Меницъ üh.: Saru. 42 wt.
3. Wastse=Roosa, Ново-Розенъ. 50 wt.
- III. **Karola** (Каролень) **ih.** Sp. Adr.: Walga (г. Валкъ) kaudu.

Wallad:

1. Kaagjärwe, Кагъярвъ. 9 rhf. 2 p., 1 f.u. 60 wt.
2. Karola, Каролень, üh.: Vigaste ja Karola kirikuvald. 9 rhf. 2 p. 1 f.u. 50 wt.
- IV. **Rõuge** (Рауге) **ih.** Sp. R. Kallas. Adress: Wõru (г. Верро) kaudu.

Wallad:

1. Haanja Танговъ. 10 rhf. 3 p. 1 f.u., 16 wt.
2. Krabi, Крабий 9 rhf. 2 p. 1 f.u., 31 wt.
3. Kasaritsa, Казеритская, üh.: Wastse-Kasaritsa ja Wana-Kasaritsa 10 rhf., 3 p., 1 f.u., 8 wt.
4. Nursi, Нурзи, üh.: Wana-Nursi ja Wastse-Nursi 9 rhf., 3 p., 1 f.u., 13 wt.
5. Rõuge, Рауге, üh.: Säanna ja Rõuge kir. 9 rhf. 3 p., 1 f.u., 16 wt.
6. Wana-Roosa, Старо-Розенъ. 9 rhf., 2 p. 1 f.u., 33 wt.
7. Pindi, Бентенъ, ühend.: Lewi. 10 rhf. 1 p. 2 f.u., 20 wt.
8. Saluse, Салузъ. 10 rhf. 3 p., 1 f.u., 20 wt.
9. Zooru, Цору, üh.: Rõugepalu. 9 rhf. 2 p. 1 f.u., 25 wt.
10. Wiitina, Витинъ, ü.: Lutsniku ja Rogosi. 9 rhf. 2 p. 1 f.u., 21 wt.

II. Kommissari jaostond.

- I. **Kanapää** (Канапэ) **ih.** Sp. Joh. v. Falk. Adr.: Wõru (г. Верро) f. Selle kihelk. wallad on: 8 rhf. 2 p., 2 f.u.

Wallad:

1. Craftwere, Эрастверъ, üh.: Wana-Piigandi. 20 wt.
 2. Krootuse, Кротузъ, üh.: Karasfi, Hurmi ja Wastje-Piigandi 30 wt.
 3. Kooraste, Корастъ, üh.: Võffi, Kaagwere ja Karste-mõija 33 wt.
 4. Põlgaste Пельгсъ ühend.: Sõreste 23 wt.
 5. Walgjärwe, Вальгъярвъ, ühend.: Tõdu, Wana-Piigaste, Wastje-Piigaste, Tamme ja Pitajärwe 36 wt.
- II. **Wastjeliina** (Неугаузенъ) **tih.** Sp. G. Masing. Adreis: Wõru (г. Берро) kaudu.

Wallad:

1. Laaswa, Ласва. 10 rhf., 1 p., 2 f.u., 16 wt.
 2. Loofi, Лозий, ühend.: Põhu ja Wastjeliina firikuwald. 10 rhf., 1 p., 2 f.u., 19 wt.
 3. Misso, Миссо 10 rhf., 3 p. 2 f.u., 24 wt.
 4. Orawa, Оравская. 10 rhf., 1 p., 2 f.u., 42 wt.
 5. Wastjeliina, Неугаузенъ. 10 rhf. 3 p., 2 f.u., 24 wt.
- III. **Põlwa** (Пельве) **tih.** Sp. praost J. Schwarz. Adreis: Wõru (г. Берро) kaudu.

Wallad:

1. Rähri, Геймадра. 8 rhf. 1 p., 2 f.u., 33 wt.
 2. Kioma, Киома, üh.: Warbuse. 8 rhf., 1 p., 2 f.u., 25 wt.
 3. Koiola, Коиола, (end. Wana-Koiola). 8 rhf. 1 p., 2 f.u., 27 wt.
 4. Mooste, Мойзекацъ. 8 rhf. 1 p., 2 f.u., 40 wt.
 5. Pragi, Александровъ üh.: Waimera, Zoosu ja Tilsfi 8 rhf. 1 p., 2 f.u., 22 wt.
 6. Peri, Перий, ühend.: Partsi, Wastje-Koiola ja Põlwa firikuwald. 8 rhf., 1 p., 2 f.u., 22 wt.
 7. Timu, Тимо. 8 rhf., 1 p., 2 f.u., 20 wt.
 8. Wõru, Берро. 8 rhf., 3 p., 2 f.u., 1¼ wt.
- IV. **Räpina** (Раппинъ) **tih.** Sp. D. Schulze. Adr.: Wõru (г. Берро) kaudu. Selle kihelkonna wallad on: 8. rhf. 1 p., 2 f.u.

Wallad:

1. Raskwa, Каккваская. 48 wt.
2. Meefi, Мексий. 64 wt.
3. Räpina, Раппинъ, ühend.: Räpina firikuwald. 48 wt.

4. Toolamaa, Толама. 45. wt.
5. Veriora, Веріоръ, ühend.: Pala 28 wt.
7. **Wõru liana kogudus.** Spetaja H. Struck.

Pärnu maakond, Перновскій уѣздъ.

I. Kommissari jaoskond.

Selle kommissari jaoskonna wallad on 2 rkl., 2 p. 2 l.u. Ainult
Tori wald on 1 kohtu-uurija jaoskonnas.

- I. **Audru** (Аудернъ) **kjh.** Sp. R. v. Hofst. Aadr: Pärnu
(г. Перновъ) kaudu.

Wallad:

1. Audru, Аудернъ. 10 wt.
2. Zööpre, Еперъ. 19 wt.
3. Wõlla, Велла ühend. Audru firikuwald. 17 wt.
- II. **Tõstamaa** (Тестама) **kjh.** Sp. — — — Aadr: Pärnu
(г. Перновъ) kaudu.

Wallad:

1. Riino, Кюно 52 wt.
2. Selli, Селли, ühend.: Rootsi 38 wt.
3. Tõstamaa, Тестама, ühend. Rastna 37 wt.
- III. **Tori** (Торгель) **kjh.** Sp. v. Rickhof. Aadress: Pärnu
(г. Перновъ) kaudu.

Wallad:

1. Suigu, Суигъ, ühend. Aru, St. Jakobi kihelkonnast 31 wt.
2. Taali, Стеленъ, ühend. Sindi 16 wt.
3. Tori, Торгель, ühend. Tori firikuwald. 25 wt.
- IV. **Mihkli** (Св. Михаэлисъ) **kjh.** Sp. H. Rezius. Aadr:
Raja jaama (ст. Рая) kaudu.

Wallad:

1. Kõima, Кейма, ühend. Mikkli firikuwald. 33 wt.
2. Koonga, Конга, ühend. Ahaste, Kalli ja Wõringi 34 wt.
- V. **Wändra** (Феннернъ) **kjh.** Sp. P. Hirschelmann. Aadr.:
Wändra, (Феннернъ) kaudu.

Wallad:

1. Käro, Керо, ühend. Selle 71 wt.

2. Wana=Wändra, Старо-Феннернъ ühend.: Wändra firikuwald. 51 wt.
3. Uue=Wändra, Ново-Феннернъ. 57 wt.
- VI. **St. Jakob** (Св. Якоби) **kih.** Æp. — — — Æbr.: Halinga jaama (ст. Галликъ) kaudu.

Wallad:

1. Halinga, Галликъ, ühend. Railaste ja Roodi. 30 wt.
2. Kaisma, Кайсма üh. Kergu ja Wiluwere. 52 wt.
3. Wee, Вѣ, ühend. Sõõrit-Parasmaa. 41 wt.
4. Änge, Энге, ühend. Pööravere ja Änge-Udavere 35 wt.

II. Kommissari jaoskond.

- I. **Häädemeeste** (Гутмансбахъ) **kih.** Æp. Fr. Rechtlich. Æbr. Pärnu (г. Перновъ) kaudu, aga Drajdõele Woltweti (ст. Квелленштейнъ) kaudu.

Wallad:

1. Häädemeeste, Эдемествъ, 3 rht. 1 p., 1 f.u., 38 wt.
2. Drajdõ, Оренъ. 3 rht., 1 p., 1 f.u., 51 wt.
3. Tahkuranna, Такерортъ 3 rht. 1 p., 1 f.u., 22 wt.
- II. **Pärnu** (Перновъ) **kih.**, firif linnaš, Æp. J. Hasselblatt. Æbr.: Pärnu (Перновъ) kaudu.

Wallad:

1. Rääma, Равасаръ. 2 rht., 2 p., 2 f.u., 2 wt.
2. Reiu, Рейденъ. 2 rht., 2 p., 1 f.u., 9 wt.
3. Sauga, Саукъ 2 rht., 2 p., 2 f.u., 7 wt.
4. Tammieste, Таммистъ. 2 rht. 2 p. 1 f.u., 31 wt.
5. Uulu, Ула ühend. Surja. 2 rht., 1 p., 1 f.u., 13 wt.
- III. **Galliste** (Галлистъ) **kih.** Æp. E. v. Dehn. Æbr.: Abja (ст. Абия) f. Selle kihelf. wallad on: 3 rht. 1 p., 3 f.u.

Wallad:

1. Abja, Абия 66 wt.
2. Kaubi, Ново-Борнгузенъ. 75 wt.
3. Penoja, Пеникюль. 75 wt.
4. Wana=Bornise, Старо-Борнгузенъ 76 wt.
5. Wanamõisa, Вана. 65 wt.
6. Wana=Kariste, Старо-Каристъ. 70 wt.

7. Uue-Kariste, Ново-Каристъ. 75 wt.

IV. **Karsti** (Каркусъ) **Rih.** *Sp. praest. J. Girgensohn*
 Ahr: Abja (ст. Абия) kaudu, aga Tuhalaande Wiljandi (г. Фел-
 линъ) kaudu. Selle kihelf. wallad on: 3 rhf., 1 p., 3 f.u.

Wallad:

1. Karsti, Каркусъ. 88 wt.

2. Polli, Полленъ. 80 wt.

3. Pööfle, Беклеръ. 77 wt.

4. Tuhalaane, Тухаланъ. 93 wt.

Y, **Saarde** (Саара) **Rih.** *Sp. A. Matthijsen.* Ahr: Wolt-
 meti (ст. Квелленштейнъ) kaudu.

Wallad:

1. Säärja, Ерья. 3 rhf. 1 p. 3 f.u., 53 wt.

2. Kilingi, Куркундъ. 3 rhf. 1 p., 3 f.u., 43 wt.

3. Laissaare, Лайксаръ. 3 rhf., 1 p., 3 f.u., 44 wt.

4. Pati, Паттенъ. 3 rhf., 1 p., 3 f.u., 31 wt.

5. Talli, Таллій. 3 rhf., 1 p., 3 f.u., 48 wt.

6. Woltmeti, Вольтветъ. 3 rhf., 1 p., 3 f.u., 48 wt.

Wiljandi maakond, Феллинскій уѣздъ.

I. Kommisjari jaoskond.

I. **Wiljandi** (Феллинъ) **Rih.**, first linna, õr. — — —
 Ahr.: Wiljandi (Феллинъ) kaudu.

Wallad:

1. Pärri, Пинникалъ. 4 rhf., 1 p., 1 f.u., 5¹/₂.

2. Pärsti, Перстъ üh. Wiljandi first. 4 rhf., 1 p., 2
 f.u., 4 wt.

3. Puistu, Пуятъ, üh. Wäitse-Rõpu. 4 rhf., 1 p., 1
 f.u., 12 wt.

4. Suure-Rõpu, Велико-Кено. 4 rhf. 1 p., 1 f.u.,
 20 wt.

5. Uue-Wõiduma, Ново-Войденъ, ühend. Wälgita.
 4 rhf., 1 p., 1 f.u., 8 wt.

6. Uusna, Ново-Тенасильмъ. 4 rhf., 1 p., 1 f.u.,
 10 wt.

7. Wana = Tänapilma, Старо-Тенасильмъ, 4 rhf., 1 p., 1 f.u., 16 wt.
 8. Wana = Wõiduma, Старо-Войдомъ. 4 rhf., 1 p., 1 f.u., 6 wt.
 9. Wiiratfi, Вирацъ. 4 rhf., 1 p., 1 f.u., 2 wt.
 10. Wiljandi, Замокъ-Феллинъ. 4 rhf. 1 p., 1 f.u.
- II. **Helme** (Гельметъ) **fih.** Sp. G. Koif. Aadr: Tõrwa (пос. Терва) kaudu.

Wallad:

1. Sõgeweste, Егевестъ, ühend. Koore 6 rhf., 3 p., 2 f.u., 57 wt.
 2. Kärstna, Керстенъ, 6 rhf., 3 p., 2 f.u., 33 wt.
 3. Koorküla-Mjuma, Коркюль. 6 rhf., 3 p., 2 f.u.,
 4. Seebiu, Абенкатъ. 6 rhf., 3 p., 2 f.u., 45 wt.
 5. Lõwe, Леви. 6 rhf., 3 p., 2 f.u., 50 wt.
 6. Humuli, Уммель üh. Alawald Mitajaares osaga. 6 rhf., 3 p., 2 f.u., 63 wt.
 7. Helme, Гельметъ üh. Helme fir. 6 rhf., 3 p., 2 f.u., 50 wt.
 8. Patküla, Оверлакъ üh. Hõldre. 6 rhf. 3 p., 2 f.u., 54 wt.
 9. Riidaia, Ридакъ. 6 rhf., 3 p., 2 f.u., 37 wt.
 10. Taagerere, Вагенкюль. 6 rhf., 3 p., 2 f.u., 48 wt.
- III. **Vaistu** (Шайстель) **fih.** Sp. F. Bergmann. Aadr: Wiljandi (г. Феллинъ) f., aga Siu ja Kaarlimõisa Siu (ст. Эйзекюль) jaama kaudu.

Wallad:

1. Aidu, Айденъ. 6 rhf., 3 p., 2 f.u., 15 wt.
 2. Simtali, Геймталъ. 6 rhf., 1 p., 2 f.u., 8 wt.
 3. Kaarli, Карлай. Kaarli wald on kahes maakonnas: 3 rhf., (Wiljandi), 1 p. ja 3 f.u., (Pärnu), 87 wt.
 4. Loodi, Керсель, üh: Wardi. 6 rhf. 1 p., 2 f.u., 10 wt.
 5. Morna, Морна. 6 rhf., 3 p., 2 f.u., 24 wt.
 6. Hõlstre, Гольстеръ üh. Vaistu fir. 6 rhf. 1 p., 2 f.u., 12 wt.
 7. Pashwere, Виллустъ. 6 rhf. 3 p., 2 f.u., 25 wt.
 8. Siu, Эйзекюль. 6 rhf., 3 p., 2 f.u., 15 wt.
- IV. **Tarwastu** (Тарвастъ) **fih.** Sp. praost. M. Siirmann. Aadr.: Wiljandi (г. Феллинъ) kaudu. Selle kihelkonna wallad on: 6 rhf., 3 p., 2 f.u.

Wallad:

1. Kuresaare, Куресаръ, üh.: Saaremõisa ja Tarwasti fir. 27 wt.
2. Tarwasti, Тарвастъ. 25 wt.
3. Uue-Suislepa, Ново-Суйслепъ. 39 wt.
4. Wana-Suislepa, Старо-Суйслепъ. 38 wt.
5. Wooru, Ворокюль. 40 wt.

II. Kommissari jaostond.

- I. **Suure-Jaani** (Велико Ст. Іоаннисъ) **kih.** Õp. Rosenberg. Abi.: Wijsandi (г. Феллинъ) kaudu. Selle kihelkonna wallad on 4 rñf., 1 p., 1 k.u.

Wallad:

1. Olustwere, Олустверь, ühend.: Reguldi, Nawasti, Ainla ja Jaska, 20.
 2. Sürgawere, Сургаверь, ühend.: Rõhawere 16 wt.
 3. Taewere, Тайверъ, ühend.: Rahmuise ja Ange. 23 wt.
 4. Wastjemõisa, Вастемойзъ. 12 wt.
- II. **Kolga-Jaani** (Мало Ст. Іоаннисъ) **kih.** Õp. W. Reimann. Abi.: Põltjamaa (Оберпалень) kaudu.

Wallad:

1. Soosaare, Сосаръ ühend.; Paenaste ja Kolga-Jaani firikunwald. 5 rñf., 2 p., 3 k.u., 28 wt.
 2. Wõisiku, Войзикъ. 5 rñf., 2 p., 3 k.u., 30 wt.
- III. **Põltjamaa** (Оберпалень) **kih.** Õp. — — — Abi.: Põltjamaa (Оберпалень) kaudu. Selle kihelkonna wallad on: 5 rñf., 2 p., 3 k.u.

Wallad:

1. Adawere, Адаверъ. 55 wt.
 2. Kurista, Куристъ, ühend.: Kaawere ja Kaawa. 62 wt.
 3. Lustiwere, Лустиверь. 57 wt.
 4. Pajusi, Паюзъ, ühend. Tarifu. 54 wt.
 5. Rutifwere, Рутикверъ. 66 wt.
 6. Wana-Põltjamaa, Замокъ-Оберпалень 45 wt.
 7. Uue-Põltjamaa, Ново-Оберпалень. 45 wt.
- IV. **Piiistwere** (Шиллистферъ) **kih.** Õp. E. v. Mida-witz. Abi.: Põltjamaa (Оберпалень) kaudu.

Wallad :

1. Imawere, Имаверъ, ühend : Eistwere ja Salametja, 5 rht., 2 p., 3 f.u., 50 wt.
2. Kõo, Вольмарсгофъ, ühend. : Koopre, Pilištwere ja Arusaare. 5 rht., 2 p., 3 f.u., 38 wt.
3. Kabala, Кабаль. 5 rht., 2 p., 3 f.u., 36 wt.

Saaremaa maakond, Эзельскій уѣздъ.

Saaremaa kormissari jaoskond.

- I. **Jaani** (Ст. Иоаннисъ) rih. Šp. — — — Ahr. : Drijaare (ст. Орисааръ) kaudu.

Walld :

1. Maasi, Мазикъ, ühend. : Jaani kirikuwald, Keinaste, Kannašila, Taaliku ja Arju. 2 rht., 1 p., 1 f.u., 52 wt.
- II. **Muhu** (Моонъ) rih. Šp. A. v. Nerling. Abreis : Kuivastu (ст. Куйвастъ) jaama kaudu.

Wallad :

1. Hellamaa, Геллама, ühend. : Kantsje, Kapimõisa, Wõlla, Kijelaidu, Kuivastu, Muhu kir. ja Pädaste. 2 rht., 1 p., 1 f.u., 70 wt.
2. Muhu-Suuremõisa, Велико Моонъ, ühend. : Tamsa. Koguwašila ja Murme. 2 rht., 1 p., 1 f.u., 65 wt.
- III. **Põide** (Пейде) rih. Šp. Baron N. v. Nolden. Ahr. : Drijaare (ст. Орисааръ) kaudu.

Wallad :

1. Laimjala, Лаймъялгъ üh : Ringli, Audla-Kuke, Rahtla, Kõiguste ja Saare. 2 rht. 1 p., 1 f.u.
2. Uuemõisa, Уемойзъ, ühend. : Tumala-Drijaare, Keinu, Kestwere, Põide kirikum, Koigi ja Otti. 2 rht. 1 p. 1 f.u. 53 wt.
- IV. **Waljala** (Вольде) rih. Šp. E. v. Bloßfeldt. Abreis : Kuresaare (Аренсбургъ) kaudu.

Wallad :

1. Kogula, Когуль, üh. : Wana-Lõwe, Uue-Lõwe, Wõhši, Haeska, Zööri, Sasši, Lõone, Kõõsa, Surši ja Waljala kirikum. 2 rht. 1 p., 1 f.u., 32 wt.

- V. **Kaarma** (Кармель) **lih.** Sp. P. W. Ederberg. Adress : Kurejaare (г. Аренбургъ) laudi.

Wallad :

1. Loona, Lona, ühend.: Elme, Kaarma, Kaarma kirikuw., Meedla, Eiküla ja Piila. 2 rht., 1 p., 1 k.u., 14 wt.
2. Suur-Kaarma, Велико-Кармель, ühend.: Randwere, Kellamäe, Pähkla, Muratši, Braakli ja Tahula. 2 rht., 1 p., 1 k.u., 10 wt.

- VI. **Karja** (Карристъ) **lih.** Sp. R. Wöhrmann. Adr. : Kurejaare (г. Аренбургъ) laudi.

Wallad :

1. Leisi, Лайзъ, ühend.: Kiigi, Arumõisa, Parasmetja, Metsküla ja Laugu. 2 rht., 1 p., 1 k.u., 39 wt.
2. Pärjamaa, Перзама, ühend.: Koikla, Koobaka, Karja, Lulupää ja Karja kirikuwald. 2 rht. 1 p., k.u., 34 wt.

- VII. **Püha** (Пиха) **lih.** Spet. G. Grohmann. Adress : Kurejaare (г. Аренбургъ) laudi.

Wallad :

1. Pihtla, Пихтла, üh.: Kangrujela, Kasti, Kpla, Kaali, Kõlljala, Sandla, Tõlluste, Püha kirikuwald ja Reo. 2 rht., 1 pol., 1 k.u., 14 wt.

- VIII. **Anseküla** (Анзекюль) **lih.** Sp. F. Greinert. Adress : Kurejaare (г. Аренбургъ) laudi.

Wallad :

1. Kuşni, Руно. (Kuşno jaar, островъ Руно). 1 rht., 1 pol., 1 k.u., 70 wt.
2. Abruku, Аbrookъ, ühend.: Rõo, Tiinuse, Anseküla kirikuwald ja Vimala, Kaejela ja Tirimetja. 1 rht. 1 p. 1 k.u., 18 wt.

- IX. **Kärla** (Кергель) **lih.** Sp. J. Kerg. Adr. : Kurejaare (г. Аренбургъ) laudi.

Wallad :

1. Kärla, Кергель, ühend.: Kärla kirikuwald, Karmiise, Kandla, Kudjarää, Oriküla, Mõnnuste, Mullutu ja Paadla. 1 rht. 1 p., 1 k.u., 18 wt.

- X. **Kihelkonna** (Килькондъ) **lih.** Sp. A. Masing. Adr. : Kihelkonna (ст. Килькондъ) laudi.

Wallad:

1. Kihelkonna, Килькондъ, ühend.: Kihelkonna kirikuwald, Rootsiüla, Bidula, Kihelkonna-Loona, Tagamõisa ja Pajumõisa. 1 rhf., 1 p., 1 l.u., 18 wt.
 2. Lõmmada, Лиммадъ, ühend.: Karala, Atla, Kulli, Pihuse, Uuenõmme, Lahetaguse, Kuusenõmme ja Kotlandi. 1 rhf., 1 p., 1 l.u., 30 wt.
- XI. **Mustjala** (Мустель) **rh.** Sp. A. Eberhardt. Adr.: Kurejaare (г. Аренсбургъ) kaudu.

Wallad:

1. Mustjala, Мустель, ühend.: Wõhma, Patja ja Kudemä. 1 rhf., 1 p., 1 l.u., 29 wt.
- XII. **Jaama** (Яма) **rh.** Sp. A. Walter. Adr.: Kurejaare (г. Аренсбургъ) kaudu.

Wallad:

1. Torgu, Торкенъ, ühend.: Mõnto, Karfi, Kaunispaä, Jaama kirikuwald ja Sääre. 1 rhf., 1 p., 1 l.u., 46 wt.

Gestimaa kihelkondade ja waldade adresfid.

Tallinna (Harju) maakond, Ревельскій уѣздъ

Tallinna kommissari jaoskond.

- I. **Jüri** (Св. Юргенсъ) **rh.** Sp. K. v. Winkler. Adr.: Tallinna (г. Ревель) kaudu.

Wallad:

1. Kurna, Курналъ, ühend.: Suure-Sausti, Mõigu, Nabala ja Lehmja 9 rhf., 2 p., 3 l.u.,
2. Kae, Иоганнисгофъ, ühend.: Waida, Lagedi, Kautjala, Aruwalla, Arutiüla Harju-Jaani l. ja Jüri kirikuwald. 9 rhf., 2 p., 3 l.u.

- II. **Serju:Deoni** (Св. Іоаннисъ) **Iih.** Sp. N. Christoph
 Adress: Raasiku (чр. ст. Разикъ Б. ж. д.) jaama kaudu
 aga Anija walda Kehra (чр. ст. Кеддеръ) raudtee jaama kaudu.

Wallad:

1. Peningi, Пенинги, ühend.: Kambi, Perila, Raasiku, Metla ja Kiviloo. 7 rht. 2 p., 3 k.u.
2. Anija, Анниа, ühend.: Kehra, Haljawa ja Raasiku. 7 rht., 2 p., 3 k.u.

- III. **Sõelehtme** (Егелехтъ) **Iih.** Sp. Thomborg. Abi-
 firitud: Kannawere ja Prangli. Adress: Raasiku (чр. ст.
 Разикъ) kaudu, Mihatu walda Tallinna (чр. г. Ревель) kaudu.

Wallad:

1. Mihatu, Негатъ, ühend.: Wiimsi, Maartu, Wäo ja Saša. 7 rht., 2 p., 3 k.u.
2. Pranglijaare, Врангельсгольмъ, ühend.: Suur-Pranglijaar ja Wäite-Pranglijaar. 7 rht. 2 p., 3 k.u.,
3. Sõelehtme, Егелехтъ, ühend.: Kostiwere, Sägala, Ül-
 gaste, Kodasoo ja Rummu. 7 rht., 2 p., 3 k.u.

- IV. **Kuusala** (Кузаль) **Iih.** Abifiritud: Kofja ja Leesi.
 Adress: Raasiku (ст. Разикъ) kaudu.

Wallad:

1. Kõnni, Кенда, ühend.: Kõnnu Esholmi saarega ja Suru. 7 rht., 2 p., 3 k.u.
2. Kolga, Колькъ, ühend.: Kolga Hara saarega ja Loo
 Maalosje saarega. 7 rht., 2 p., 3 k.u.
3. Kiin, Кида, ühend.: Kiin Peedu saarega, Kuusala firikuwalb,
 ja Walla 7 rht., 2 p., 3 k.u.

- V. **Keila** (Кегель) **Iih.** Sp. M. Fick. Adress: Keila
 (ст. Кегель) kaudu. Saue walda Kanamaa (ст. Фридрих-
 сгофъ) kaudu. Harju ja Maisjaare walda Tallinna (г. Ревель)
 kaudu.

Wallad:

1. Keila, Кегель, ühend.: Vihula, Mäaru, Kooobuse, Humala,
 Soa, Ohtu, Meremõisa ilma Rao tiilata, Laulasmaa, Kõlsu,
 Kaejala, Klooja, Wanawesti, Uue-Karjakiila ja Wana-Karja-
 kiila. 7 rht., 2 p., 1 k.u.
2. Harju, Гаркъ, ühend.: Habersti, Kannamõisa, Hüiru,
 Murasti, Witti-Pöowli ja Wäana. 7 rht., 1 p., 1 k.u.

3. Saue, Фридрихсгофъ, ühend.: Üksnurme, Rahula, Jälgimäe, Jõgisuu, Koppelmanni, Moore, Näämäe, Wallingu, Wanamõisa, Saku ja Tuula. 7 rht., 1 p., 1 l.u.
4. Naisjaare, Наргенъ, 9 rht., 2 p., 1 l.u. — Keila kihelkonnna järele on veel Ahtma küla ja Põlkküla mõisa Madije kihelkonnas.

VI. **Madije** (Св. Матиасъ) **kth.** Sp. P. Hirsch. Adress: Baltiski (чр. г. Балтійскій Портъ) kaudu.

Wallad:

1. Kloostri, Падисъ, ühend.: Hattu, Kisti, Kisti kirikuvald, Aru, Meremõisa ja Lauküla. Ballasti, Leetsi, Wajalemma, Hāmari Põlkküla. 7 rht., 1 p., 1 l.u.

VII. **Kisti** (Крейцъ) **kth.** Sp. W. Grohmann. Abikirikud: Kõwal ja kahel Pakri saarel. Adress: Baltiski (г. Балтійскій Портъ) kaudu.

Wallad:

1. Kõwa, Неве, ühend.: Kõmaсте ja Wihterpalu. 7 rht., 1 p., 1 l.u.
2. Pakri, Рогенъ, ühend.: Suur- ja Wäike-Pakrijaar. 7 rht., 1 p., 1 l.u.

Kapla kommissari jaostond.

I. **Kose** (Кошъ) **kth.** Sp. Ch. Hirschelmann. Abikirik: Tuhala. Adress: Tallinna ja Kaasiku (чр. г. Ревель и ст. Разикъ) kaudu.

Wallad:

1. Wladimiri (Uuemõisa), Владимиръ ühend.: Kirimägi, Tuhala, Oru, Pitawere ja Tammiku. 8 rht., 3 p., 2 l.u.
2. Aleksandri (Triigi) Александровская, ühend.: Ojasmu. Paunküla, Harmi, Sarnafõrwe ja Habaja 8 rht. 3 p. 2 l.u.
3. Nikolai (Palwere) Николаевская, ühend.: Sõmera, Pitwa, Kawiila, Saumetsa ja Kookküla 8 rht., 3 p., 2 l.u.
4. Alawere, Алаферъ. 8 rht., 3 p., 2 l.u.

II. **Juuru** (Ерденъ) **kth.** Sp. R. Hasselbladt. Adress: Tallinna ja Kapla (чр. г. Ревель и съ. Раппель) kaudu.

Wallad:

1. Kuimetja, Куймецъ. 8 rht., 3 p., 2 l.u.

2. Kain, Кайская, ühend. Ojasuu mõisa külad, Suige, Rao Kedwa ja Alla. 8 rht., 3 p., 2 f.u.
3. Zuuru, Ерденъ, ühend.: Härkila, Purila, Pirgu, Järlepa, Alla, Mahtra, Höreda, Pae ja Maidla. 8 rht. 3 p., 2 f.u.
4. Ingliste, Гельская 8 rht., 3 p., 2 f.u.
- III. **Kapla** (Раппель) **kth.** Adress: Tallinna ja Kapla (чр. Ревель и ст. Раппель) kaudu.

Wallad:

1. Kapla, Раппель, ühend.: Waltu, Alu, Kobila, Hagudi, Sifeldi Selli ja Kuusiku. 8 rht., 3 p., 2 f.u.
2. Kehtna, Кехтель, ühend.: Keawa ja Ohekatku 8 r., 3 p., 2 f.u.
3. Kaiküla, Райкюль, ühend.: Pühatu, Riidaku ja Kabala. 8 r., 3 p., 2 f.u.
4. Järwakandi, Ярвакандъ, ühend.: Wahakandi, Vellewere, Maidla mõisa Dola küla, Ingliste mõisa Palu küla, 8 rht., 3 p., 2 f.u.
- IV. **Nissi** (Нисси) **kth.** Sp. E. Bruhns. Adress: Piwa (ст. Лива) jaama kaudu.

Wallad:

1. Wardi, Шварценъ, ühend.: Polli, Pajaku, Kussalu ja Ohufotsu Kapla kihelkonnast. 7 rht., 1 p., 1 f.u.
2. Riisipere, Ризенбергъ, ühend.: Leheta, Munalaskma, Pärnamäe, Nurmee, Ellamaa, Saiba ja Mõniste küla. 7 rht., 1 p., 1 f.u.
3. Laitse, Лайцъ, ühend.: Saaniku. 7 rht., 1 p., 1 f.u.
- V. **Hageri** (Гаггерс) **kth.** Sp. A. Thomson. Adress: Tallinna (г. Ревель) kaudu.

Wallad:

1. Kohila Койль, ühend. Angerja, Pahkla, Salutaguise, Kirdla, Kurna, Tohisoo, Mäeküla, Kabiwere, Lohu, Lüntandu ja Sutlema 7 rht., 3 p., 2 f.u.
2. Kirna, Кирна, ühend.: Kohatu, Hageri kirikuvald, Maidla, Ohulepa, Adila, Saiba, Kuila, Nõmmepere ja Kelba. 7 rht., 3 p., 2 f.u.

Haapsalu (Vääne) maakond.

Гапсалькйй уѣздъ.

Haapsalu kommissari jaostkond.

- I. **Kullamaa** (Гольденбекъ) kih. Sp. W. Kentmann. Abisik Püirsalu. Adress: Märjamaa (ст. Меряма) kaudu, Waisna ja Zögijuu walda Turpla (ст. Турпель) j. kaudu ja Püirsalu walda Risti (ст. Ристи) j. kaudu.

Wallad:

1. Zögijuu, Иеггисъ, ühend.: Viivi. 3 rht., 4 p., 2 f.u.
2. Sippa, Сиппа, ühend.: Selja ja Rohatu. 3 rht. 4 p. 2 f.u.
3. Sooniste, Соиницъ, ühend.: Kütte ja Soosaluse 3 rht. 4 p. 2 f.u.
4. Waisna Вайкна, ühend.: Kullamaa ja Päri. 3 r. 4 p. 2 f.u.
5. Kolowere, Коловеръ, ühend.: Paju, Lewri ja Kullamaa firikuwald. 3 rht. 4 p. 2 f.u.
6. Püirsalu, Пирсаль, ühend.: Kuie ja Kõuma 3 r. 4 p. 2 f.u.
7. Kalju, Калью, ühend.: Suure-Kalju, Maidla ja Leila.
8. Käändla, Кянда, 3 rht., 4 p., 2 f.u.
9. Luiste, Луйтсъ, ühend.: Loodna Kääsla, Teenuse ja Muraste. 3 rht., 4 p., 2 f.u.

- II. **Martna** (Св. Мартенсъ.) kih. Sp. O. Törne. Adress: Haapsalu (г. Гапсаль) kaudu, Kõude aga Turpla (ст. Турпель) kaudu.

Wallad:

1. Lähtru, Ляхтра, ühend.: Suure-Lähtru, Väike-Lähtru ja Ohtla. 2 rht., 2 p., 1 f.u.
2. Kõude, Руда, ühend.: Suure-Kõude, Väike-Kõude, Sibumägi, Paiküla ja Kurewere. 2 rht., 2 p., 1 f.u.
3. Martna, Мартна, ühend.: Martna firikuwald, Putkaste, Keskwere, Ahnja, Ennikwere, Maalasu, Kannamõisa, Pootsu, Haeska ja Marimetsa. 2 rht., 2 p., 1 f.u.

- III. **Nidali** (Ретель) kih. Sp. F. Sintenis. Adress: Haapsalu (г. Гапсаль) kaudu.

Wallad:

1. Wõnnu, Венденъ. üh.: Zõesuu ja Keskwere. 1 r., 2 p., 1 f.u.
2. Asuküla, Ассокуль, ühend.: Kiltsi, Ungri, Haapsalu firikuwald, Kirimäe, Wiskilbi küla, Koonwere, Ahila ja Tausta küla. 1 rht., 2 p., 1 f.u.

3. Sinalepa, Синалепъ, ühend.: Riidema, Mäe-Mõisa, Pärila, Riidali kirjumäld ja Rebla. 1 r., 2 p., 1 f.u.
- IV. **Nigula** (Св Николай) **kth.** Sp. K. Michelson. Adress: Haapsalu (r. Гапсаль) kaudu, aga Paliwere ja Widrifu walda Risti (ст. Ристи) kaudu.

Wallad:

1. Oru, Оро, ühend.: Salajõe, Drumõisa, Uuemõisa, Käägu, Saunja, Ungla, Kerbla, Nuaste, Riidika, Kannaküla, Wedruküla. 1 rhf., 2 p., 1 f.u.
 2. Paliwere, Паллиферъ, ühend.: Orkse, 1 rhf. 2 p. 1 f.u.
 3. Taebla, Тайбель, ühend.: Koosna, Riidi küla, Kirmäe, Nigula kirjumäld, 1 rhf., 2 p., 1 f.u.
 4. Widrifu, Видрукъ, ühend.: Aru, Tagawere, Seljaküla 1 rhf., 2 p., 1 f.u.
- V. **Noarootsi** (Нике ехт Св. Екатериненъ) **kth.** Sp. praost W. Girgensohn. Abikirikud: Sutlepa, Kooslepi ja Osmussaar. Adress: Haapsalu (r. Гапсаль) kaudu.

Wallad:

1. Rikuldi, Рикгольцъ, ühend.: Osmussaar. 1 rhf., 2 p., 1 f.u.
2. Sutlepi, Сутлепъ, ühend.: Nõmküla, Aulepi ja Miimi Nigula kth. 1 rhf., 2 p., 1 f.u.
3. Lühholmi, Пашлепъ, ühend.: Wõõla, Tahuküla, Pirkki ja Noarootsi kirjumäld. 1 rhf., 2 p., 1 f.u.

Situ kommissari jaoskond.

- I. **Wormsi** (Вормсъ) **kth.** Sp. A. Nordgren. Adress: Haapsalu (чр. r. Гапсаль) kaudu.

Wald:

1. Wormsi, Вормсъ, ühend.: Suuremõisa ja Karjamõisa 1 rhf., 1 p., 1 f.u.
- II. **Bühalepa** (Пюхалепъ) **kth.** Sp. P. Normann. Abikirikud: Paluküla, Kärkla ja Saaremõisa. Adress: Kärtla (ср. ст. Кертель) kaudu.

Wallad:

1. Kärtla, Кертель, ühend.: Soonepa, Williwalla ja Looja, 1 rhf., 1 p., 1 f.u.

2. Suuremõisa, Суремойзъ, ühend.: Partsi 1 rht., 1 p., 1 f.u.

III. **Keina** (Кейнисъ) **kih.** Sp. P. Plath. Adresse: Kärtla (ст. Кертель) kaudu.

Wald:

1. Keina, Кейна, ühend.: Waemla, Putkaste, Adma, Keina kirikuvälv, Saaremõis, Piihalepa kih. Orjaku. 1 rht., 1 p., 1 f.u.

IV. **Emaste** (Еммастъ) **kih.** Sp. T. Embeck. Adresse: Kärtla (чр. Кертель) kaudu.

Wald:

1. Emaste, Еммастъ, ühend.: Saaremõisa Agape küla. 1 rht., 1 p., 1 f.u.

V. **Reisti** (Рейксъ) **kih.** Sp. H. Girgensohn. Abifirik: Rõpu. Adresse: Kärtla (чр. Кертель) kaudu.

Wald:

1. Rõrgejaare, Кыргесаръ, ühend.: Lauka. 1 rht., 1 p., 1 f.u.

Vihula koomissari jaoskond.

I. **Märjamaa** (Мерьяма) **kih.** Sp. Haller. Adresse: Märjamaa (чр. ст. Мерьяма) kaudu.

Wallad:

1. Haimre, Геймаръ, ühend.: Rasti, Mõisamaa ja Orgita. 3 rht., 4 p., 2 f.u.

2. Märjamaa, Мерьяма, ühend.: Sõtküla, Paeküla, Waimõisa, Männiku, Päädewa, Lümandu, Rõrwetagusse, Purge, Talli ja Konivere. 3 rht., 4 p., 2 f.u.

II. **Wigala** (Фигель) **kih.** Adresse: Zädiwere (чр. Ieddeferъ) kaudu. Wigala walda Märjamaa (чр. Мерьяма) kaudu.

Wallad:

1. Welise, Фельскъ, ühend.: Nõlwa, Päärdu, Kilgi, Nurtu ja Walgu. 3 rht., 4 p., 2 f.u.

2. Wigala, Фикель, ühend.: Zädiwere ja Lätimõisa 3 rht., 4 p., 2 f.u.

III. **Mihkli** (Св. Михайлисъ) **kih.** Adresse: Vihula (ст. Леаль) kaudu.

Walb:

1. Weltja, Вельцъ, ühend.: Aru, Keblaste, Oidermaa ja Karinõmmе. 2 rhf., 3 p., 2 f.u.
- IV. **Vihula** (Леаль) **lih.** Sp. W. Bezold. Abikirik Airewere mõi Kirikla. Adresse: Vihula (st. Леаль) kaudu.

Wallad:

1. Wõhma=Wanamõisa, Ванамойзъ, ühend.: Seira. 2 rhf. 3 p., 2 f.u.
2. Kasari, Казаргенъ, ühend.: Keskila. 2 rhf. 3 p., 2 f.u.
3. Kloostri, Клоостергофъ, ühend. Lauta. 2 rhf. 3 p. 2 f.u.
4. Vihula, Леаль, ühend.: Matsalu, Saulepa, Saufe, Kumiла, Karuse kirikuwald, Siira, Tuudi, Vihula kirikuwald ja Penijõe.
- V. **Karuse** (Карузенъ) **lih.** Sp. praost J. Rinne. Adresse: Vihula (st. Леаль) kaudu. Piivarootsi ja Wirtsu (st. Berderъ) kaudu.

Walb:

1. Paatsalu, Патцаль, ühend.: Piivarootsi, Kista, Watla, Rihatu ja Illuste. 2 rhf., 3 p., 2 f.u.
- VI. **Hanila** (Ганель) **lih.** Sp. M. Krause. Abikirik: Warbla. Adresse: Vihula (st. Леаль) kaudu. Lojs-Wirtsu ja Hanila kirikumõisa, Wirtsu (st. Berderъ) kaudu.

Wallad:

1. Masso, Массау, ühend.: Wana- ja Uue-Wirtsu, Mõisa küla, Woosi, Hanila kirikuwald, Wõigaste, Paga, Salewere, Saastna ja Järije küla. 2 rhf., 3 p., 2 f.u.
2. Saulepa, Саулепъ, ühend.: Waisti, Kilgi metsa, Wana- ja Uue-Warbla. 2 rhf., 3 p., 2 f.u.
3. Padramaa, Паденормъ, ühend.: Mõtsu ja Tohu küla. 2 rhf., 3 p., 2 f.u.

Rakwere (Wiru) maakond.

Везенбергскій уѣздъ.

Rakwere kommissari jaostond.

- I. **Rakwere** (Везенбергъ) **lih.** Sp. E. Pallon. Adresse: Rakwere (г. Везенбергъ) kaudu.

Wallad:

1. Katswere, Безенбергъ, ühend.: Mädapää, Kloodi, Piira ja Karitja 5 rht., 1 p., 1 l.u.
 2. Kaarli, Зоммергузенъ, ühend.: Kullaaru, Toomla, Arfna, Uija, Korjodo, Kõdewa, Wana-ja Uue-Sõmera. 5 rht., 1 p., 1 l.u.
- II. **Saijala** (Гальяль) **kth.** Sp. E. Willingen. Abifirikud: Wainupää, Esjo ja Käsuni. Adress: Katswere (г. Безенбергъ) kaudu, Haaspere walda Kadrina (ст. Катериненъ) l.

Wallad:

1. Wiibula, Фиоль, ühend.: Metsiku, Kawastu, Anigwere ja Karula. 5 rht., 1 p., 1 l.u.
 2. Maarja, Маринская, ühend.: Esjo, Kandla, Selja, Tatruse, Idawere ja Andja. 5 rht., 1 p., 1 l.u.
 3. Haaspere, Каттентакъ, ühend.: Weltsi, Wõle, Wastu, Hõbeda, Kihlewere, Sauste, Loobu, Tammisspea ja Wana-mõisa. 5 rht., 1 p., 1 l.u.
- III. **Kadrina** (Св. Катериненъ) **kth.** Sp. I. Luther. Abifirik: Muma. Adress: Kadrina (ст. Катериненъ) kaudu. Sassi walda Katswere ja Mädapää (г. Безенбергъ и чр. Met-tape) kaudu.

Wallad:

1. Sassi, Саксимоъзъ, ühend.: Kasila, Idpere, Wastwere. 5 rht., 1 p., 1 l.u.
 2. Undla, Ундель, ühend.: Iwetaguse, Wonda küla, Neeruti, Sulja, Udrufu, Põlki ja Imastu. 5 rht., 1 p., 1 l.u.
 3. Palmi, Пальмъ, ühend.: Sagadi 5 rht., 1 p., 1 l.u.
 4. Wõhija, Фональ, ühend.: Tõdwa-Kõnnu, Arbawere, Pala ja Kolo. 5 rht. 1 p. 1 l.u.
- IV. **Simuna** (Св. Симонисъ. **kth.** Sp. E. Pauker. Adress: Kaste (ст. Ракке) kaudu.

Wallad:

1. Salla, Салль, ühend.: Koila, Kärü, Laasmurme, Selli, Emmumäe, Tammiku ja Mõisamäe 3 rht., 2 p., 1 l.u.
2. Awanduse, Авандусъ, ühend.: Määri, Woiwere, Pu-diwere, Kõhu ja Lauja. 3 rht., 2 p., 1 l.u.
3. Paaswere, Пастферъ, ühend.: Saetwere, Kahlä, Moora, Munga, Luusika ja Wenewere. 3 rht., 2 p., 1 l.u.

- V. **Jakobi** (Св. Якоби) **tih.** Sp. praost H. Hoffmann. Adrejs: Kaskvere (чр. г. Безенбергъ) kaudu.

Wallad:

1. Kütsti, Куркюль, ühend.: Jakobi kirikuvald, Woore, Kušina, Mereküla, Aru, Winni ja Inju. 4 rht., 2 p., 1 k.u.
2. Kägawere, Раггаферъ, ühend.: Waiküla, Arawuse, Põsula, Mõdrifu, Edara. 4 rht., 2 p., 1 k.u.
3. Koela, Руйль, ühend.: Ludo. 4 rht., 2 p., 1 k.u.

- VI. **Wäife Maarja** (Мало-Марієнь) **tih.** Sp. Eberhardt. Adrejs: Kiltši (ст. Ассъ) kaudu. Porskumi walda Kaskvere (чр. Безенбергъ) kaudu.

Wallad:

1. Wao, Вакъ, ühend.: Uniküla, Äntu, Kaarma, Erina, Koonu, Triigi, Põdrangu, Kärja, Nõmme, Kiltši, Araski, Woosti, Sammasküla ja Mäürifu. 4 rht., 2 p., 2 k.u.
2. Porskumi, Замокъ Боркгольмъ, ühend.: Kaeküla ja Pandiwere. 4 rht. 2 p., 2 k.u.

Jõhwi kommisjari jaostond.

- I. **Jõhwi** (Iевве) **tih.** Sp. L. Christoph. Adrejs: Jõhwi (ст. Iевве) kaudu.

Wallad:

1. Muka, Илукъ, ühend.: Kurtna, Pagari walla küla Katerma, ja Ohakvere. 6 rht., 3 p., 2 k.u.
2. Jõhwi, Iевве, ühend.: Kalina, Tammitu, Gompa ja Edise. 6 rht., 3 p., 2 k.u.

- II. **Jisaku** (Изакъ) **tih.** Sp. A. Intelmann. Adrejs: Jõhwi (ст. Iевве) kaudu. Abifirik: Tudulinna.

Wallad:

1. Mäetaguse, Ментакъ, 6 rht., 3 p., 2 k.u.
2. Jfaku, Изакъ, ühend.: Uhe, Kautse, Pootsifu, Terewere, Pagari walla külad, Jõuküla ja Kemmitu 6 rht., 3 p., 2 k.u.
3. Järwe, Тюрпсаль, 6 rht., 3 p., 2 k.u.

- III. **Lüganuse** (Люгенгузенъ) **tih.** Sp. F. Walter. Adrejs: Pütsi (чр. Изенгофъ) kaudu.

Wald:

1. Saffa, Сакгофъ, ühend.: Hirmuse, Purtse, Woosawere, Pütsi, Ma, Ärra, Kaasi ja Maidla. 6 rht., 3 p., 2 k.u.

IV. Nigula (Магольмъ) kih. Sp. J. Hunnius. Adress: Kabaala (ст. Каппель) kaubi. Kunda ja Malla walda Kaskvere (г. Везенбергъ) kaubi.

Wallad:

1. Kunda-Malla, Kunda-Malla, 6 rht., 1 p., 2 f.u.
2. Kallwi, Peddes, ühend.: Unnuse, Koogu, Wasta, Kabaala, Aseri, Miila küla ja Warude. 6 rht., 1 p., 2 f.u.
3. Pada, Пада, ühend.: Ulwi, Samma, Haansalu ja Saatsa 6 rht., 1 p., j. 2 f.u.

V. Waiwara (Вайвара) kih. Sp. E. Thomborg. Abitiritud: Peetri ja Meretiila. Atr. Waiwara, (ст. Вайвара) kaubi, Soala ja Petrowski walda (ст. Левве) kaubi Mustjõe w. Korji (ст. Корфъ) kaubi.

Wallad:

1. Mustjõe, Мустаегги 7 rht., 4 p., 3 f.u.
2. Wastnarma, Сыронецъ, ühend.: Saama, 6 rht., 3 p., 2 f.u.
3. Waiwara, Вайвара, ühend.: Wana Sõtküla, Repniku, Türlajawa, ja Nurwere 7 rht., 4 p., 3 f.u.
4. Werhne-Selo, Верхнесельская, üh. Tushino 6 rht., 3 p., 2 f.u.
5. Petrowski, Петровъ, ühend.: Waasari, Lagena, Kutterküla ja Härmamäe 7 rht., 4 p., 3 f.u.
6. Soala, Тоаль, ühend.: Wäite-Soldina, Suure-Soldina ja Samofrassi, 8 rht., 3 p., 3 f.u.

Paide (Järwa) maakond.

Вейсенштейнскій уѣздъ.

Paide kommissari jaoskond.

I. Ambla (Ампель) kih. Sp. J. Willberg. Atr.: Tappa (ст. Талль) f. Lehtje walda Lehtje (ст. Лехтс) kaubi.

Wallad:

1. Ambla, Ампель, ühend.: Zäneda, Kerawere, Kufewere, Lehtmetja, Kassa, Kawaata, Linnapää, Kaarli ja Priimli. 1 rht., 2 p., 2 f.u.

2. Lehtse, Лехтсъ, ühend.: Jootma-Nesna, Tapa, Moe-Prunna, Porika, Aru ja Kurgu, 1 rht., 2 p., 2 f.u.
 3. Nõmkiila, Немкюль, ühend.: Järwajõe, Uuekiila, Aru ja Koigi, Saiafopli, Tamialu Trissi ja Kalle. 1 rht., 2 p., 2 f.u.
- II. **Madise** (Св. Матей) **ihh.** Sp. J. Nerling. Adr. Tapa (ст. Тапсъ) kaudu.

Wallad:

1. Mibi, Альпъ, ühend.: Orgmetša, Seidla, Kalepi, Mhula, Algeri ja Kurrisoo. 1 rht., 2 p., 2 f.u.
- III. **Järwa-Joani** (Св. Иоаннисъ) **ihh.** Sp. J. Gebhardt. Adr: Tapa ja Ambla (ст. Тапсъ и Ампель) kaudu.

Wallad:

1. Wõhmuta, Вехмутъ, üh. Kuje, Karina, Orina ja Selikiila 1 rht., 2 p., 2 f.u.
 2. Kufjema, Юргенсбергъ, üh. Annuta, Pähja Noosna-Hallisa ja Metjataguse, 1 rht., 2 p., 2 f.u.
 3. Einmanni, Корпская, 1 rht., 2 p., 2 f.u.
- IV. **Koeru** (Маріенъ-Магдалененъ) **ihh.** Sp. A. Haller. Adr: Koeru (Маріенъ-Магдалененъ) kaudu.

Wallad:

1. Siigwalla, Левенвольдъ, ühend.: Haa, Pammaskiila ja Tammiku 3 rht. 2 p. 1 f.u.
 2. Weinjärwe, Вейнъярвъ, üh. Kamma, Wäho, Preebi, Arukiila, Wao, Piibe, Norra, Arwita ja Kuusna 3 rht., 2., 1 f.u.
 3. Udewa, Уддева, ühend.: Waali, 3 rht., 2 p., 1 f.u.
 4. Kapu, Каппу, ühend.: Lawere, Warangu ja Kaigu 3 rht., 2 p., 1 f.u.
- V. **Petri** (Св. Петра) **ihh.** Sp. von zur Mühlen. Adr.: Paide (г. Вейсенштейнъ) kaudu.

Wallad:

1. Sargwere, Саркферъ, ühend.: Palu, Brandi ja Põhjaku, 2 rht., 1., 1 f.u.
 2. Koigi, Койкъ, üh.: Päinurme, Silmsi, Wäite-Kareda Hmiffi ja Kõisi. 2 rht., 1 p., 1 f.u.
 3. Esna, Оррисаръ, ühend.: Dõtla, Kodajema, Müüisleri, Wodja, Koordi ja Wiisu. 2 rht., 1., 1 f.u.
- VI. **Paide** ja **Anna** (Вейсенштейнъ и Св. Анненъ) **ihh.** Sp. E. Kall. Adr: Kasse jaama ja Paide linna (чр. ст. Ракке и г. Вейсенштейнъ) kaudu.

Wallad:

1. P u r d i, Н о й с т ф е р ь, üh. Pifatiila, Korbawessi ja Cie-
were. 2 rhf., 1 p., 1 f.u.
2. M ä o, М е к с г о ф ь, üh: Mündi 2 rhf., 1 p., 1 f.u.
- VII. T ü r i (Тургель) fih. Sp. R. Vandesen. Atr: Paide
(г. Вейсенштейн) laudu.

Wallad:

1. T ü r i - S a l l i f u, А л л е н к ю л ь, ühend.: Tori, Disu, Mäe-
tiila ja Kärewere. 2 rhf., 1 p., 1 f.u.
2. W a h a s t u, В а г а с т ь, ühend.: Perisaare ja Warmesaare
2 rhf., 1 p., 1 f.u.
3. S ä r e w e r e, С е р р е ф е р ь, ühend.: Särewere, Lokuta,
Saupa ja Kolu. 2 rhf., 1 p., 1 f.u.
4. K i r n a, К и р н а, üh. Paide kirikuwald ja Neopalu. 2 rhf.,
1 p., 1 f.u.
5. W ä ä t s a, В я ц ь, üh. Kõa, Brääma ja Piiumetja 2 rhf.,
1 p., 1 f.u.

Neli suurt politika erakonda.

XIX. aastajada tõi kõikidele Euroopa riikidele suuri sotsiali-
lisi ja politikalisi muutusi. Enne seda seisis walitus igas lääne
Euroopa riigis kuniinga käes, kes ametnikkude abil riigis korda pi-
das. Sõjawägi oli walitjuse tööriist. Minult üks rahwastist wõis
walitjuse peale mõju avaldada, nimelt mõisnikud, kes oma waran-
duslike jõu läbi mõjumehed olivad.

See fird näis kõikumata kindel olewat ja wastased ei suut-
nud selle korra muutmiseks kaua aega midagi teha, sest et nendel
warandusline ja politikaline jõud puudus ning kõige suuremad
rahwastid — talupojad ja weikeodanikud — politika elust osa
ei wõtnud.

Siiski tuli muutus. Raua kestwad mässud ja määtsemi-
sed löiwad endise korra ümber ja siis tekkis neli suurt erakonda,
kes peaaegu igalpool ühesugustest liikmetest koos seisiwad ja ühe-
suguse eeskawa järele töötasiwad.

Need erakonnad olivad:

1. Wanameelne ainuwalitjuse erakond. Selle
liikmed olivad kõrgemad ametnikud ja suurpõllumehed. See soo-

wis, et walitsjus täielikult funinga käes seisaks ja et waimulikul seisusel suur wõimus ja tsensur wali oleks.

2. Wanameelne parlamentlik erafond. Selle liikmed oliwad rikkamad kodanikud ja wabameelsed ametnikud. Tema soowis, et walitsuse tegewus, iseäranis rahalistes asjades, rahwa asemikkude fogu järelwaatamise all seisaks. Riigi tulude ja kulude arwe tuleb iga aasta parlamendis ettelugemisele ja parlament teeb tema kohta oma otsuse. Ministrite walimine on funinga asi, niisama seisab ka politika asjade üleüldise käigu juhatus funinga käes. Ajatirjanduse asjus soowis see erafond, et tsensur ära kaotataks, aga ainult niijuguseid ajatirjasi lubataks wälja anda, mida rikkamad inimesed jõuawad tellida.

3. Wabameelne parlamentlik erafond. Selle poolehoidjad oliwad kodanikud. Tema nõudis, et rahwa walitud asemikud walitsuse tegewust mitte ainult ei rewideeriks, waid et asemiklute fogu walitsuse wõim suurem oleks kui funinga, ministrite ja mõisnikkude wõimus. Tema aade oli: Rahwa wõimus käib üle kõige, ajatirjandus olgu waba, kooskäimised ja jeltsid lubatud ja uskuda wõib igaüks, mis tahab. Et nende õiguste kaitsemiseks jõudu oleks, nõudis see erafond kodanlike sõjawäe asutamist, s. o., et kodanikkudele sõjariistad kätte antaks, nõnda et ta siis enese eest wõib wälja astuda, kui ta õiguste kallale riputakse. Seda erafonda lasti alles 1830 aastal walitsusest osawõtma hakata.

4. Alama rahwa (demokraatlik) erafond. See seisis üliõpilastest, töölistest, kirjanikkudest ja advokaatidest koos ja nõudis, et ülemwalitsus rahwa käes seisaks ja igal isikul ühesugused poliitikalised õigused oleksiwad. Peale selle, mis wabameelse parlamentliku erafonna eeskawas seisis, nõudis ta igale isikule healeõigust, rahwajaadikutele palka, rikaste rahwasihtide poliitikaliste eesõiguste ärakaotamist ning et kirikult riigiametlikud õigused ära wõetaks.

Hiljem tekkis nendele erafondadele faks uut erafonda juurde. Need oliwad katoliiklaste ja sotzialistide erafond. Nemad seisiwad endiste erafondadega sündimise poolest ühenduses, aga lugesiwad poliitikat ainult abinõuks, usulistest ehk sotzialistide aadete kättesaamisel.

Wiimasel ajal hakkawad kõik need erafonnad kahets suureks erafonnaks kokku sulama, nimelt wanameelses ja demokraatlikus. Katoliiklaste erafond ühineb wanameelsjete erafonnaga ja sotzialistlaste erafond demokraatlastega.

Söja kartus — rahu põhjus.

Rahu, mida Euroopa suurriigid isekeskes peavad, põhjeneb sõjakartuse peale. Tuliüsimustest ei ole puudus, aga keegi riit ei julge teist sõjaga ähwardadagi, et oma politika kasuõid taitseda, sest et Euroopa sõda niilõidjel ajal hirmsam oleks kui ialgi enne. Kõik riigid tunnistawad ihtepuhku, et nemad rahupolitikat edasi ajada soowiwad ja sõja peale ei mõtle.

Alaliski arvamist aga ei juuda need tõendused rahustada. Euroopa rahvad näewad riitisi sõjariistu tõlistawat ja igal kewadel kardetakse sõda lahti minewat. Umbujalbus on maad mõtnud ja iga riik loeb teise rahutõotusi sõja kawaluseks, mis wastast hooletuks peawad tegema.

Et praegune sõjaväe korraldus teenistuses olewat sõjaväge ruttu laiseb edasi jaata ja tagavara väge karmeste kofku tutsuda, siis on pealetungijal alati hea seisukord ja sellesp. tuleb igal riigil pealetungimise wastu walmis olla. Sellest tuleb, et iga riik alataja oma sõdatite arwu suurendab ja uusi paremaid sõjariistu muretseb. Kulud lähewad jelle läbi riikidel suureks, aga parata ei ole midagi. Üksgi riik ei julge oma sõjaväge wähendama hakata.

Praegune Europa rahu seisab sõjafartuse peal, nõuab elanikkondelt juuri ohvreid ja siisgi ei wõi Europa rahwad julged olla, et sõda lahti ei lähe.

Politikalised mõtted.

Kui keegi taugelt saare pealt rahwa leiaks, kelle majade seinte peal laetud püssid ripuwad ja kus alati wösel wahti peetakse, mis mõtleks siis reisija muud, kui et see terwe saar rööwliisi täis on? Kas on aga lugu Europa riikidega teistsugune? Sellest on näha kui wähe mõju usuõpetusel inimese peale on, ehk wähemalt, kui taugel meie alles tõsijest usust seisame. Et usuõpetused ise sõdasid on tekitanud, on hirmus, ja usuõpetuste kokkuseadjad peawad furd sellep. nuhtlust kandma. Kui mõjumeestel tõsine õige usk oleks ja alamatel mõistlikud seadused, siis oleks kõik korras.

*

✱

Kui koertel, erilastel ja sipelgatel inimese mõistus oleks, siis mõiksid nad, mõib olla, maailma ära mõita.

*

✻

Mitte see ei ole peaasi, kas päikene ühes riigis looja lähel ehk ei lähe, waid see, mida ta oma teekonna ajal riigis näeb.

G. Ch. Nichtenberg.

Kui maailmas õigus walitseks, siis oleks küllalt, kui keegi omale maja on ehitanud, ja muud kaitset ei oleks tarwis, kui see awalik omanduse õigus. Et aga üleskohus päewakorral seisab, siis peab jellel, kes omale maja on ehitanud, ka võimalik olema teda kaitsema. — Üksikute riigialamatelt on rufitaõigus ära wõetud, riikide wahel kestab ta aga edasi. Kes riik seda tähele ei pane, see peab kannatama, nagu näituseks Hiinariik: ta on sõjapidamise kunstis ajast maha jäänud ja peab nüüd nägema, et ta rumalaste on teinud, kui ta ainult rahukunstist edendas.

*

*

Inimene wõib teise inimese wastu hea ja õiglane olla, ialgi ei ole aga seda terve seltskond, kes teisega tülis ja wõitluses on.

*

*

*

Suurt alamate inimeste kogu ei tee paljas seaduse sõna, et ta politikalikult täisealine on, politika asjus kiipseks, waid waimu- ja ijeloomu haridus.

Leitenandi proua.

Ungari Kirjaniku Ferencze Herczeg'i jutulene.

Eestikeelne Jüri Kotjar.

Ta oli üle kuu jala pikk; kõrged õlad ja härja kael andsiwad ta lihaste hiigla jõust tunnistust. Kui ta enesele rufikaga wastu rindu lõi, siis kumises ta suur ja sügaw rinna koobas kui malmist pada. Otseäsi oli tal peaaegu ju poolest saadik juukseid täis kaswanud, kuna sätendawad filmad talle õige kurja näo andsiwad.

Niisugune oli leitenant Reg, aastate poolest laps, aga keha poolest hiiglane. Ta sees jooksis palaw, wäsimata weri... Oles ta Minotauruste ja Vernea lendawate madude ajal elanud, taist oles tõesti kangelane saanud, nüüd aga, kui ülesliigne schampanjer ta sees tormi jõul mässama hakkas, tegi ta mõne suure rumalatembu ära: ajas wahel hobuse furnuks, wahel jälle hakkas pööra-

selt jooma, kus juures ta kardetawal rõõmutujul pihku puutuvad majariistad puruks lõhkus, wahel aga lippus ta oma kõige ligemate seltsimeestega ja sõpradega tüli norima.

Niijuguste kangelase tegude eest ei saanud ta aga polgu aruande kirjades mitte kangelase suremata huulsus osaks, waid kõigeparemal juhtumisel paljalt kodune wangistus. Ta armastas wäga kangeid jootisid ja wintis peaga sai ta polgule päris hirmutuseks. Kui ta niijugusel korral mõne ülemaga kokku puutus, siis puistas ta sellele halastamatalt kõik wabameelised mõtted wälja, mis igawesti nurisewa weikese wäeosa juhataja peas juuresid ajawad.

Mõnda teist meest oleks niijugused tembud annugi hukatuse äärele saatnud, aga Regil oli rügemendis iseäralik kindel seisukord, esiteks, et ta isa korpuse komander oli ja Maria Terefia ordu tähte rinnal kandis, teiseks, et ta oma kardetawa werepalawuse peale waatamata kõige tublim poiss oli. Ma tean, et see wastuotsa asi on, aga ma ei wõi sinna midagi parata. Sugu oli nimelt nii.

Naisterahwad armastas ta omal wiisil. Kui mõni temale nendest iseäranis meeldis, siis andis ta seda sellele ilma mingi kombe peale waatamata otsekohe teada, ega hoolinud ühtegi mehest, isast ega liipitsejast. Abielu asutamise peale oliwad temal imelikud waated:

— Minu hind on miljon! ütles ta kord. — Just nii palju on mulle waja. Ümarguse miljoni eest heidaks ma kas wõi kurbadi wanaemaga abielusse, odawamalt aga ei wõta ma ka Wenust ennast.

Mitmeid täitsiwad niijugused häbemataid sõnad põlastusega, aga ka neid oli küllalt, kes tõendasiwad, et Regile warem eht hiljem niijugune naistesooft Nabob pihku juhtub, kes tema eest seda hindu maksab.

Maafonna wõeraspeol juhtus kord mälestamise wäärt lugu: leitenant sai neuu Adaga tuttawaks. See oli rügemendi arsti tütar, küll waene, aga teadjate tõenduse järele nõiduw ilus tüdruk. Üleüldse oli terve Uda pikkus, kõrged saapa kontsad ka ühes arwatud, waewalt neli jalga. Ta weikene kehane oli imeilusaste korralikult täiskaswanud aga niisama kui ta keha, oliwad ka ta käed ja jalad naeruwäärt weikesed. Suured oliwad tal ainult filmad. Need oliwad farnased, nagu nendel armsatel nukul, keda head lapsed harilikult jõuluööl unes näewad.

Need mõlemad inimesed waatafiwad tummalt, nagu oleffiwad nad taewast kuktunud, teineteise otja, kui nad kadrilje ajal kofku juhtufiwad. Reg tõmbas imestuse pärast enesele läbi hamaste õhku jisse, Uda jälle pööras uhke põlastusega oma pea kõrwale. Tunnise wahetaja järele aga saiwad nad tuttavaks. Hiiglane keerutas nufuga paar waltfi, kuna ülemad ifikud tähelepanelikult jeda naljakat mängu pealt waatafiwad.

Pärast pallipidu hakkafiwad nad tihti kofku juhtuma. Njajookful figines nende wahel südamelik sõprus. Leitenant oli Uda wastu hea ja lahke, nagu karu hiire wastu, kui see talle tee peal wastu on tulnud; Uda jälle oli oma korda uhke selle peale, et tema, kes riuli pealt sõnaraamatutgi kätte ei saanud, ilma wae wata mõnesuguse wõimuse paindumata karu üle oma kätte oli saanud.

See, mis tingimata pidi sündima, tuli warsti.

Nad oliwad kord mägedes jalutamas. Uda oli wallatuse tujul kõrge kalju otja roninud, seal ülewal aga kartma hakanud ja ei julgenud enam maha tulla.

— Reg! Aita mind! kisas ta hirmuga käsi wehkledes.

Reg aitas. Kui aga tiidruku kerge teha kui julg ta kättele langes, teab aimult taewas, mis temaga sündis. Ta juuteles teda põse pealt ja huultelt, nagu rinnalapsi kunagi sündeldakse.

Waene Uda oleks häbi ja hirmu pärast peaaegu ära jurnud; punastades, nuttes ja ahkides püüdis ta end tugewa karu käest lahti rabeleda. Reg nägi isegi, et ta rumalaste oli teinud, ja hakkas oma tegu wiisakate wabandustega parandama. Ta tõendas auusõnaga, et ta isegi ei tea, kuidas niisugune asi wõis juhtuda; kui aga lapsukene iffa weel tasakeste edasi nuttis, kätatas ta meeleärakeitliku healega ta peale: Siis teie ei armasta mind mitte?

— Armastan küll, armastan tõesti, jostistas Uda kofkumult,

— aga ärge mind lõhki pigistage.

Korpuje komander nimetas oma poja lihtsalt eesliks, kui see kirjja läbi, mis ühe raamatu abil, pealkirjaga „Kirjakirjutaja“, kofku oli seatud, temale teatas, et tal nõu on waele, aga auusa neuu Uda ga abielusse astuda.

Leitenant pidas nädal otja aru, mis teha: kas pidi ta ise enesel kuuli peast läbi lastma wõi kõi felle wihatud maailma puruks pekuma? Wiimaks ometi tuli talle hea mõte, ja teises eestujulikis kirjjas palus ta tähtsa tädi käest kolmkimmend tuhat florini wõlgu, et oma auuwõlgasid tasuda, ahwardades, et ta enese

maha lajeb, kui ta nõutud summat ei saa. Perekonna nõukogu hingas kergemalt ja saatis talle nõutud summa kätte, lootes, et poisj filmapill oma esimese lolluse peast välja viskab.

Reg aga pani raha panka ja — heitis Adaga abielusse... Telegrahwi teel kätte lendanud isalikud needmised ei seganud noore abielumehe röömu mitte sugugi.

Kui leitenant ja tema proua liihikeselt ametipuhkusest külasje tagasi tulivad, kus nende eskadron seisis, algas imelik perekonna elu peale.

Naine armastas oma meest kirglikult ja et ta armastus pooliti lapselikult hirmuga segatud oli, siis täitis ta pimedalt kõiki Regi tujusid. Reg omakorda jälle tundis väga hästi end täieliku perekonna valitseja olemat, ning segas sellepärast oma õiguste peale toetades kõigepisemate koduste küsimuste sekk. Terwe kodune olek tuletas niisugust majapidamist meelde, nagu lapsed kahetsegi teewad, kui nad suurt mängu hakkavad mängima.

Widewiku ajal wõis neid harilikult küla otsas näha. Leitenant lames uuri pihus hoides rohu peal maas, kuna naine ähtides mööda puude wahesid edasi ja tagasi jooksis, oma õrna õla peal kole rasket jahipiissi kandes.

— Minu nukuksel on nõrgad rinnad, seletas Reg heameelega, — meie karastame neid kõwemaks.

Karastuse tõttu käis Ada mehel jahi pealgi kaasas; surmani wäsinult hulkus ta läbi pilliroogude mehe järele ja noppis õhtusöögiks määratud neppisid, keda leitenant alati lennust maha lastis. Sahisaagi walmistatiwad nad kodus ühendud jõul walmis.

Üleilbje oli kõik nende majapidamise nõrgem külg. Kõrkuhoidmise tõttu pidiwad peale toapoiši ühe ainuse tüdrukut, ja et nukuse kõögiteadused alles esimeste katsete astmel seisiwad, siis tõi Reg, kes kõik mõista ja osata tahtis, oma osawuse, mille ta leeriköögis supikatla juures enesele oli omandanud, appi, ja ajas sellega kõik kodurahwa ja külalised hirmu täis.

Kord tuli tal mõte pähe, naisele ratsasõitu õpetada. Waesl Abdal polnud vähematgi himu selle järele, kuna ta peale selle veel päris argdus ise oli, aga siiski ronis ta tumma alandusega ilmatu kõrge hobuse selga, kes igakord, kui ta norstas, Ada jüdannt hirmuga täitis.

— Beä kõrgemale, nukukene, rind ette! kuuldi nädalite kaupa komando hüüdeid Regi suust.

Leitenant, kes hirmu ainult kuulu järele tundis, tahtis Adast ilmsartmata ratjutajannat teha.

Kord jahi peal olles olivad nad mõlemad heina kuhja otsa õhtust jõoma roninud. Regi tähenduse järele pidi sealt ülitore alla kasarmutse peale waadata olema. Kui aga Udal jälle tarwis oli maha tulla, hakkas ta äkilist redelit nähes järsku kartma.

— Hüppa, ma võtan su vastu, komandas Reg.

Uda ei julgenud hüpata. Leitenandil sai süda täis ja ta liikkas redeli maha. Müüd hüpakas ta maha ehk jäagu ülesse, kuni hõbepulmideni.

Mufuseel ilmus nutuvõru suu ümber; ilma et ta mehe vihaft liikivate filmade peale oleks waadanud, pigistas ta filmad finni ja hüppas palvesõnu lugedes alla. Mees mõttis ta kui gummi palli vastu, andis talle otsaette sund ja pani ta siis piisti seisma. Uda süda peffis kõwaste. Ehk Uda küll kahwatanud oli, naeratas ta siiski magujaste.

Kapten juhtus see kord kogemata sealt mööda minema ja sai nii etendust pealt näha.

— Patt oli küll waeft lollikest jellele karule naiseks anda, urises ta iseeneses.

Reg pidi polguga ühes sügisesele harjutusõjale minema. Esimest korda elu sees läks ta vastu tahtmist kodust wälja laagrisse. Waeel Udal oli raske aeg ees oodata ja Reg oli kindel, et teda müüd kodus wäga tarwis pidi olema.

Kui eskadron külast wälja sammus, waatas ta raske südamega akna poole, kust Uda nutetud filmadega ja rõhutatud südamega läbi hommikuse udu talle järele wahtis.

Kolme nädali pärast tõusis Galitsia laagris öö ajal metsist fisa, just nagu oleksiwad kasakad uniste sõjameeste peale langenud. See kord aga polnud seal muud, kui leitenant Reg ükfinda, kes ohwitseride telgis telegrammi peos hoides pööraselt kiisendas.

Hei! mehed! wennad! Tõuske ülesse, kõik tõuske ülesse — mina olen ija!

Laagri jõögitoas pandi küünlad põlema; hommikuks oli kõik wiina tagawara otsas ja peale selle weel tosinat tats õlle ja wiinaklaasifi, laud ja mitmed muud pudedad asjad.

Kolme nädala pärast oli harjutusõda möödas. Kuna rügement aegamööda Madjari piirile lähenes, tiilitse Reg, kodusamise luba taskus, juba Madjari lagendiku raudtee jaamade ülematega oodatawate rongide hiljaksjäämise pärast.

Õhtu hilja jõudis ta koju.

Ta mõõga kõlbi äratas terve maja ülesse. Uda langes piisarte ja naeruga ta kaela. Leitenant tõstis naise laua peale, et

temale suud anda. Maine oli selle kuue nädalaga imeilusaks läinud. Ta oli nagu suuremaks kasvanud, õlad nagu tugevaks läinud, filmad hiilgasivad ja huuled olivad helepunased. Ta tahtis elusse jääda ja oli sellepärast sunnitud terwitamistele lõppu tegema.

— Aga kus pois on? kätatas Reg.

— Uda sai viimaks hinge tõmmata ja sofistas sõrmi suuäärde pannes:

— Tasa, ära kienda!

— Kuidas nii? Ma tahan ju weikest näha! Uda waigistas teda ehmatanult.

— Ole wait, kui ma sulle räägin! Pärast...

— Maine, anna mu poeg siia! kiendas leitenant.

— Pane juu finni, wa karu! kätatas nufukene waljusti ta peale.

— Ohoo!

— Leitenant waatas imestades oma sõbranna peale, kes lõwi julgusega ta otsa wahtis ja pöidlaga üle õla magadistoa ukse poole näitas.

— Sa tahad oma last ära tappa?

— Kas ta haige on? sofistas mees ehmatades.

— Ei, aga ta magab.

Rahuliseks jäänud perekonna isa jäi wait.

See, mida ta sel filmapilgul oli aimanud, sai warsti kurwaks tõeks: Rõiges majapidamises, iseäranis aga perekonna peasjus tuli suur muudatus. Regi õigused oli piiriline hirmuvalitseja, kes iga päew kuusteistkümmend tundi magas, neli imes ja neli kui paun karjus, ja selle pärast terve maja täis rahwast kikiwarbil käis ning sofistades kõneles, oma kätte kiskunud.

Leitenant katsus paar korda mäsju tõsta, kuid asjata: igalord sai ta halebaste liilia. Iga sõna juures, mis ta wähe kõwemine ütles, näitas Uda käega lapsi toa poole: — Sa tahad oma last ära tappa? Need sõnad tegiwad Regi filmapilt wagusaks.

Udal polnud enam aega ratsa sõita, ega turnida. Kui ta mees õhtul selfimeeste juurde klubesse tahtis minna, siis jooksis ta temale järele ja ütles:

— Kuule! Ära joo palju ja tule tasa koju. Kui sa käre teed, siis laps kardab.

Reg aga ei lähegi sellepärast klubesse, et kohwi juua. Kui ta niipalju juua ei saa, kui tüda kutsub, siis jääb ta parent koju.

Kui ta jahile sõitis, rääkis naine talle järele:

— Kuule! Ära oma kaela murra. Mõtle oma lapse tuleviku peale.

— Ma murrar, mis ma ise tahan, ütles leitnant pahaselt.

Kuid kõige kiiremal rebase tagaajamisel tuli talle kraavi kaldale jõudes just enne üle hüppamist laps meelde, keeras hobuse ümber, tuli, kui keegi ei näinud, hobuse seljast maha ning viis hobuse ratsutidest kinni hoides teine poole kaldasse.

Mõne nädala pärast andis Aba talle luba last jülle võtta.

Kuid warsti andis Reg selle ise talle jälle tagasi, üteldes: — Võta oma jõmbfikas, mina ei saa temaga läbi. — Rapten, kes sel filmapilgul külaliseks oli tulnud, unustas juba perekonna pilti nähes ukse käeraua peost lahti lastmata, kuna riigemenhis sellest päewast saadik jutt laiali lagunes, et waene, tubli Reg püüdis naise jalga olla annud.

Rapten lubas ristiiaks olla. Ristimise ajal jäiwad tal aga mõlemad käed kangeks. Ja kui weši uue ristiniimese otsa külge puutus, siis läks niisugune kisa lahti, nagu oleks pajuha puhuja kõigest jõust sõjamehi tormijooksule puhunud.

Hulga kingituste seas, mis sel korral Abale annetati, oli kellegi teadmata isiku poolt üks piits saadetud, nagu neid harilikult loomade taltjutajad pruugiwad. Ilusa hõbedast piitsa warre peale oliwad järgmised sõnad lõigatud: „Tuttawale taltjutajannale.“

Reg oli hull aega selle üle wihane ja otsis häbemata naljategijat. Kui aga wiimaks ta kahtlus kapteni peale langes, jättis ta murimise järele.

— Võtku tühi teda! ütles ta Abale. — Ei maksa perekonna isaga tülitsema hakata.

Pärisori.

D. von Eghdorff'i jutustus.

Gestikeelde 30 h. 2 — mägi.

Minu wanaisa sai aastal 1809 ülemlaitenandina keiserlikust teenistusest wabaks, et ta soledate sõja furnamiste järele oma wana päiwi mõiks rahuga mööda saata. Tema ostis ühe weise mõisa ida Galitsiasse nii odawa hinna eest, et ime oli kuulda. Tõeste

walitses seal sellepärast ka igal pool korratus ja wilets lagunenud olef ning wanaisa esimene mure oli kõiki korrata seadida. Kõigest jõuust piiridis ta seda. Aga tema oli asja kergema mõtelnud olema kui ta tõe poolest oli. Onnests oli selle mõisa järele ka üks laialine jahiloomadega täidetud mets, kus üks omanik ennast rohke waewa ja ülearu pahandustest kurnastatult tihti wõis lahutamata kida.

Niiugune lõbustuse koht muutus aga peagi uueks mure hällikaks. Metsas leiti igal pool linnupüügiraudasid, lõksusid ja paelasid ülesse seatud olema ja ehk küll seda, kes kätte sattus, waljusti muhelsti, ei aidanud sinna misgi rohi. Üks niiugustest poisest, kes mitte lõksusid üles ei seadnud, waid kelle püssi kuulide all palju metskitsa ja hirwesid oma elu kaotasid, oli nii kawal, et teda kunagi kätte ei saadud.

Ühel pühapäewa õhtupoolel läks minu wanaisa ühe kauge- mal olewa mõisniku juure külastajeks. Ehk küll tee kaunis pikk oli, siisgi läks ta jalgsi selles kindlas lootuses, et lahke naaber teda saaniga tagasi sõidutab. Oli parajasti detsembrikuu algus ja Poolamaa talw oma küluga hakkas nina otsa kinni.

Mõisa lossis ei leidnud wanaisa kedagi kodu olewat; päris- herra oli wälja sõitnud, mõisa sulased kõrtsis ja tiidrukud kirikaal. Nii ei olnud mõisas muud ainustgi hingelist, kui aga üks wana poollonkaja pereemane. Päris- herra tagasitulekut ei olnud niipea loota, sest poolakate juures kestis tollal ajal külastust mõni nädal aega. Nii pidi siis ülemleitenant koju tagasi pöörama. Ta jõi enne natuke theed ja wana pereemane kinkis tuttawa Poola lahku- sega terve pudeli wiina, mida esimene ka külma ilma tõttu ilma puisklemata wastu wõttis, teemoonaks kaasa. Wana leitenanti- isandal oli ka suur tugew Daani seltsi koer, keda ta kui sõpra armastas, kaasa wõetud. Kui päike juba allapoole hakkas langema, siis wõttis wanaisa ette, risti läbi metsa minna, sest maa oli kül- metanud ja seega läbisaamine igal pool wõimalik.

Tema wõis ühe tunni kärmeste edasi kõndinud olla, kui ta ühe weikese metsa lagendiku peale, mis temale jahipidamise juures tutwaks oli saanud, wälja jõudis. Üks suur, toreda tüwega tamme puu kaswas üffi kesk lagendiku, ta sirutas omad wägewad oksad mahapoole ligi maapinda laiali, oksad, mis nüüd küluga kuni ladwani kõrge härmatisega kaetud oliwad ja loojaminewa päikese paistel kui diamantid särasiwad.

Parajaste tahtis ta üle lagendiku tõtata, kui ta plaksut pööristus kuulis, mille järele püssi paus kõlas ja

tugew metsäpilk tema ette maha kukkus. Seltsamal filmapilgul pistis ka üks metsik mees pea metsa rägastikust välja. Tal oli juitsew püss käes. Leitenant peastis koera nõõri küllest lahti ja näitas käega salaküti poole, mõlemad mehed seiswad wastastikku teineteise peale wahtides paigal. Mees oli tugewa jõuga ja niisama ka kõikumata julge meelega. Kui koer temale külge tahtis karata, siis haaras ta selle kaelarihmast kinni, tõstis ta kui tufoonla ülesse ja wiskas metsa tihnikusse; seltsamal filmapilgul tõmbas ta kõige madalamal seiswast tamme oksast kinni, fargas ülesse ja ronis kassi osawusega ühe oksa pealt teise peale. Tema püss jäi maha lume peale.

See kestis mõni filmapilk. Leitenant läks wiha täis, ruttu tõmbas ta mehe püssi lume pealt kätte. Omaks suureks rõõmuks nägi ta, et see kaheraudne ja parem raud weel täiesti laengus oli.

„Tule wabatahtlikult maha, ehk ma annan sulle tuld!“ hüüdis wanaisa waljuste.

Mees ei lauunud musta ega walget, waid püüdis end tugewate oksade taha, mis temale igast küljest warju pakkusiwad, peita. Minu wanaisa kordas oma nõudmist; Wlade Machtigky — nii oli mehe nimi — ei annud wastust ega ei liigutanud ennast. Unnetu juhtumine millesugust tihti elus ette tuleb, tõi asjale lõpu. Wlade oli ronimise juures kuiwa oksa peale astunud, see murdus katti ja kukkus prantsti maha. Minu wanaisa aga arwas, et mees tahtis wist selle kuiwa oksaga temale pähe wiskata. Ta läks tulist wiha täis, fargas teisele poole, tõmbas püssi winna ja andis tuld. Püssil oliwad haawlid sees, hulk kuiwi offi kukkusiwad krabinal maha ja ühes ka were pisaraid, mis näitasiwad, et ka Wladet pauf oli haawanud.

Pikka aega ei wõinud mees niisugusel lool mitte puu otsas seista. Wanaisa riputas püssi õla peale, toetas enese tamme tüwe najale ja hüüdis ülespoole: „Ma ootan siin nii kaua, kuni ja alla tuleb, kas keftu see wõi kolm päewa. Sellepärast mõtle ruttu järele, mis sa teed!“

Wlade seisis itka rahuliste tamme oksade kaisus paigal; widewitu aeg oli kätte jõudnud ja udu langes metsa latwade peale; sügaw waitus ja rahu walitses metsas. Seal pani kaebaw kisa korraga metsa õhu wärijema. Metstast kuuldaw kaebaw kisa muutus koledaks hulgumiseks. Ka puu otsas hakkas Wlade ennast liigutama, ta astus offe mööda allapoole ja hüüdis minu wanaisale kätsewalt:

„Minu isand, kui teie mitte ei rutta, siis olete kadunud. Mis teie siin pahemal ja paremal pool metšas kuulete, on hundid. Neeb kujurad elufad on haisu ninasse saanud, et siin inimesed seisawad, kui teie mitte minu juurde puu otsa ei roni, siis ei saa homme teist enam jälgegi leida olema.“

Leitenant läks näost lubja karwa. Tema tundis, et teisel wiisil peasemist, kui tamme otsa ronimine, enam ei olnud. Ta pidi ülesse ronima. Puu otsas oleja astus kuni wiimse otša peale alla, sirutas käe waenlasele wasta ning aitas teda puu otsa ronida. Riinudes waatas suur koer oma peremehele järele, hulgudes hüppas ta puu tüwe mööda ülesse. Truu looma niisugugusesse kohta jätta, kus kindlaste surm waadata oli, oli wõimata.

„Wlade, kui sa minu koera ära peastad, siis teen ma sinu heaks, mis minu wõimuses seisab!“ hüüdis minu wanaisa. „Minu armast truu frantsi ei pea hundid mitte lõhki fiskuma; ta on minu ainus ja kõige parem sõber!“

„Ma waatan, mis ma teha wõin,“ wastas mees. „Paar haawli tera on minu käewarre sees ja taksistawad mind igal liitumisel, ning koer ei ole ka mitte iseäranis seda wäärt, et ma oma elu tema peastamiseks mängu peale panen.“

Wlade astus tamme otshade pealt maha, haaras koerast finni ja jaatis ta ülesse. Tark loom tundis, et hädasõht ligidal on ning lastis siis ennast ilma wastuajamata kaelarihma pidi ülesse tõmmata. Tamme kõige alumine oks oli hästi jäme; ta oli loodwinklis tüwist wälja kaswanud, nii et leitenant oma koeraga ilma kartuseta ta peal istuda wõis. Minult koera peastmine ei näidanud. Wladele kiisalt olewat, maha lastud metsfikku ei tahtnud tema ka niisamuti mitte huntide kätte jätta. Ruttu kargas ta põõsastikku, tõmbas sealt metsfikku õlale ja jooffis siis tamme alla tagasi. Leitenanti abiga läks tal ka forda tapetud metslooma ülesse tõmmata ja Wlade seisis ilma werisest käewarrest hoolimata jällegi otshade peal. See oli ka weel wiimne filmapilk, sest huntide koledat hulumist oli õige ligidal kuulda.

„Meie peame selle terwe öö siin ülewal puu otsas mööda saatma,“ ütles mees, „ja meie teeme hästi, kui meie endid ruttu kõigipidi kindlaste selle tarwis ette walmistame. Kõige muu seas peame kõige esiti koera finni siduma. Waadake, isand baron, nii kaua kui loom ennast teie ligidal tunneb olewat, tuleb temale endine julgus jälle tagasi. Riipea kui esimene hunt siia lagendikule ilmub, ma annan oma pea selle eest, et koer kargab siis kõhe nende keskele maha.“

„Sul võib tuline õigus olla, Wlade. Krants uriseb ka praegu juba nii furjasti ja ta filmad keerlewad peas. Kuidas aga on meil võimalik teda sinni siduda?“

„Do, see ei ole mitte nii väga raske. Pareim oleks küll temal kodu sooja ahju taga magada, aga seal ei ole midagi parata. Kui ta veel oma elu alal hoida tahab, siis peab ta ühe või halwa afeme peal mööda saatma.“

Nõnda wiisi kõneldes kõitis mees pika rihmaga koeral esimesed ja tagumised jalad kofku, pistis siis kaks otja jalgade wahelt läbi ja Krants seisis pool ripakile kui jännes paelas puuotsas.

Selle aja sees olivad hundid puu alla jõudnud. Nad leidiswad mahalastud metsiku jäljed üles ja hammustasiwad sealt wõhrega pisardatud lund. Põlewate filmadega waatasiwad nälgased loomad puu otja ülesse, kargasiwad, ajasiwad tamme tüwe najale püsti ja närisiwad hammastega puu karedat koort. Krants, eht küll waezes seisukohas, ajas karwad turja peal püsti ja urises furjasti. Põhjatu hea oli, et Wlade ta niiviisi oli sinni sidunud, et ta mitte liigutada ei saanud.

Baron filmitjes wärinaga oma jalgade all olevat waatepilti. Senini olivad tal Galitsia hundid ainult küttide jutustuste läbi tutawad, jutustuste läbi, mida ta wahel uskus — nüüd oli kare tõsidus filmaga näha. Surmatartus oli temal esimesel filmapildil kõik teised mõtted eemale peletanud, nüüd, kui ta ennast täieste tundis kindla olevat, tuli temale ta alatu tegu meelde.

Tema oli mehe peale, kes nüüd tema elu peastis, püssiga lastnud ja nüüd oli ta veel pealegi tema wõimuse all. Üksainus tõukamine mehe poolt, ja ta kukus alla — keski huntide sekka. Ei ühegi inimese hing ei saaks tema hirmjast otjast teada!

Ta waatas Wlade poole, kes suure jahinoaga puu offi kõikas, ilma et ta huluwat ja kinnuwat seltskonda jalgade all tähelegi oleks pannud. Wõisa paron pidi oma südant fergitama: ta ei olnud senini veel aega leidnud mehele oma tänu ütelda, aga nüüd pidi see sündima.

„Wlade,“ algas tema, „ma olen sinule oma elu eest palju tänu wõlgu, sa oled minu pärast veel enam teinud, kui seda kristlik ligimese armastus nõuab, mina olen sind püssiga lastanud ja selle eest oled sa mind ootamata äkilisest surmast päästnud. Ma ei tea mitte, kuidas sind tänada!“

„Armuline isand, tänu ei ole ju sugugi tarwis,“ wastas mees hooletult. „See on ju kõrge isandate seadus, et nad waeleid inimesi püssiga lastewad; need weikesed haawad ei tähenda midagi,

ma õerun nad lumega puhtaks ja katsun siis haawliterad wälja pigistada."

Baron ulatas mehele oma abiandwat kätt. Pauk oli käewart kriimustanud, ainult kolm haawlitera olivad naha alla tunginud ning tuliwad ferge waewaga wälja. Kui haawad lumega tubliste puhtaks õeruti, siis walmistas baron oma taskurätikust mähkme ja sidus käewarre finni. Wiinapudel, mida ta ühes oli wõtnud, wõeti nüüd käfale. Mehele pattus baron sealt jeeft tilga haawal juua. Wiin teeb uniseks, kuna mõlemil mehel tuli tarwis ülewalt seista. Patase hülma jõulufuui õöl oli magamine ju elukardetaw.

Hundid jookfiwad puu all ümber, mõniford läks terwe hundi kari wäheks ajaks puu alt eemale, nad nuuskfiwad terwe lagenbitu ja jelle ümbruses seiswa wõfastiku läbi, aga tuliwad siis ifta jälle tamme tüwe juurde tagasi.

"Kas sul on weel mõni pauk plüsfirohtu üle jäänud?" küfis baron metsmehelt.

"Ja on küll üks pauk," wastas see, "aga ma ei wõi seda wiimist pauku mitte ära anda, sest meie ei tea mitte ette armata, kus meile seda wäga häda pärast tarwis tuleb. Praegune nähtus peaks teie jahihimu ometi koguni maha suruma."

Baron tundis, et niisugused märguandmised õiged olivad, siisgi tahtis ta heameelega üht kurja metsalifst tema naha pärast maha lasta.

"See ei saaks teile mingisugust kasu tooma, kui teie ühe kriimfilma fiin all maha laselfite, teised lähewad lõpnud koha kallale ja õgiwad ta wiimse kondini ära."

"Sinu etteaimamised, Wlade, näitawad minule selgesti, et ja wana ja õfaw kiitt oled, aga fina peakfid ka ometi teadma, et see suur kuritegu on, kui ja teise omaniku metsa lähed loomi tapma."

"Teie, armuline herra, küfuge huntidelt, kes fiin all on, kas nad ülekõhut jelle juures on aimanud, kui nad mõne metsfifu wõi põdra ära murdfiwad! Mina olen ka niifamuti inimeste sefst wälja lükatud, nagu need hundid meie jalgade all!"

"Jutusta minule, Wlade, oma elulugu," ütles baron, "fiis ei tule meile und peale. Praegu on kell ühefsa õhtu, mõifas mõeldakfe, et ma oma naabri juurde õõfiks olen jäänud, keegi ei tea mind, kus ma olen, ega keegi tule mind ka fiit õtfima. Jutusta, kergenda oma südant, puista oma häda ja walu minu ette wälja, wõib olla et ma find wõin aidata!"

"Ma ei usu seda mitte," armuline ifand, "inimlif abi on minu tarwis juba hilja, aga hea meelega jaan ma finu jõowi täit-

ma ja oma elulugu jutustama. Ta on üks häda ja walurikas elulugu, meist waestest inimestest. — Ma olin weifene talumees ja mul oli Bilsko ligidal von Gladkowsky päralt olewas külas talukoht orjuse eest käes pidada. Mina sain oma igapäewasti leiba halvaste, aga tegin peale pandud teoorjused alati, nagu seda minu isa ja wanaisa oli teinud, karwa pealt iluste ära. Üks haigus, mis tollel ajal waese rahwa hulgas mäsfas, wiis minult mu naise ära hauda ja jättis minule ainult kümneaastase tütre, nimega Anischa järele. Ta oli ilus, tark, wiisakas ja tõeste hea laps! Neljateistkümnne aasta wanuselt läks tema mõisa lossi herraste juurde teenima, sest meie pidime seaduse järele, mis isandad meie peale oliwad pannud, mitte ainult ise orjama, waid ka oma lapsed, ilma et meie käest luba oleks küsitud, neile orjaks andma.“

Siin kohal waitis mees ja waatas pimebasse töö põue. Põh-jatu tumeda taewa külles särasiwad tähed oma harilikus hülguises. Minu wanaisa nägi, kuidas Blade nägu imelikult oli muutunud. Suu oli kinni ja silmad hülgasiwad iseäraliselt. Sügaw ohkamine tõusis ta tugewasti laiaist rinnast kuuldawale, siis kõneles ta edasi:

„Anischa läks minu palawa õnnistuse soowi saatel mõisa lossi — ma nägin teda siis jälle, kui ta juba külm, kange surmukeha oli. Mina ei mõistnud selforral mitte aimata, mis sündinud on; lossi teendrid waatafiwad oma isandate poolt seistes meie talupoegade kui jahikoerte peale. Minule ei antud ühtegi seletust, ainult niipalju tean mina, et mõisa isand teatas, Anischa olla warastanud. Üks kallis ehte asi olla lossi emanda juurest ära kadunud ja see olla siis Anischa käest kätte saadud.

Armuline isand, teie wõite mind uskuda, minu laps oli õige tütarlaps ja ta ei sallinud wargust jugugi. Aga mõisa grahw lastis Anischat awalikult piitsadega peksta ja witsadega kolelasti mihelda. Mina ise pidin witsad jõe äärest lõikama ja needsamad lätitati minule faks torda tagasi, sest et nad pifad ega terawa offadega küllalt ei olnud. Ma langesin grahwi jalgade ette maha, wõtsin ta põlwele ümbert kinni ja palusin armu oma lapse pärast. Aga oleks ma huntisid sin all paluda wõinud, ma usun, nad oleks tõesti ennemine liigutatud saanud! Rubage mulle sünnimust, mis nüüd juhtus, kujutada. Särghmisel hommikul leidfin ma lapse surmukeha jões... Ta maeti ilma preestrita, ilma kõige wähema Sumala sõnata surmuaja taha maha.

Pimebal ööl kaewasin ma surmukeha maa seest ülesse ja wiisin ta sügawasse metsa, kus ma oma waese, rõõwli kumbel tape-

tud lapse ühte kaljukoopasse sängitasin. Minu süda janunes kättemaksmise järele; sada korda oleks ma grahw oma püssiga maha lasta mõinud, aga hoidsin ennast tagasi, ma ei teinud seda mitte, mina ootasin. Süda ammugi mässas midagi mõisnikkude seas. Ma teadsin, et nad meie lossis salaja koosolekuid pidasivad. Nad ei mõinud mitte Poola riigi jagamise kahju kanda ega oma eesõigusi kaduma minna lasta. Mina olin Austria walitsuse poolt selleks wanutatud, et pidin mõisnikka, kes walitsuse wastalisi mõtteid avaldasivad wõi muidu kahtlased näitawad olema, üles andma ja järele luurama. Ma sain wiimaks kuulda, et mõisnikkudel on nõuu Preissimaale põgeneda. Meie grahw oli kõige rohkem hädas, sest tema warandus langes peaaegu kõik walitsuse kätte. Mina seisin päewad ja ööd waritsmise peal, mina ei tunnud nalga ega janu, und ega kiilma; ma teadsin, et minu kättemaksmise filmapill on kätte jõudnud.

Grahw lahkus Ruthenia talupoja moodi riidesse pandult mõisa lossist, mina tundsin teda esimesel filmapilgul kohe ära ja minu süda tujus metslikul rõõmul waljusti. Grahw rändas jalgi kerget kompsu õla peal kandes metja poole, mis nelja tunni tee mõijast kaugel oli. Ühes üffikus paigas ootas teda kinnine tõld. Ta astus tõlda ja mina kargasin, ilma kellegi tähelepanemata taga wedrude peale ja nõnda sõitsime meie kahekesi üheskoos Preissimaale. Wiimases Austria maakonnas, kaks penikoorimat piirist kaugel, pidi hobuseid wahetatama. See oli wähe aega enne keskööd, kui meie Bukowinasse jõudsim. Grahw, kes wiimajel ööl palju ülewal oli olnud, magas. Rutsar wõttis aurawad hobused cest lahti ja talutas nad talli ning rafendas uued hobused tõlla ette. Mina astusin ka ligemale ja aitasin hobusid ette seada; tema pidas mind pimeduses wist mõneks maja sulaseks, ega ei märganud minust mingisugust kahtlust. Seal juures läks minul korda üht hobuse waipa teeäärde kraami wisata ja kui rutsar seda tagaotsima hakkas, ütlesin ma, et aimult üks waip oligi, kuna teine wist talli on jäänud. Pead raputades läks ta talli poole, kuna mina temale järele sammusin ja kui ta uksest sisje astus, puhusin ma temal laternast tule ära, lükkasin ukse tema taga kinni ja käänasin lasku. Zärgmisel filmapilgul olin ma tõlla juures, kargasin pukki, tõmbasin ohjad pihku, lõin hobustele mõne nihwi ja sõitsin nelja sealt minema.

Poola- ja Ungariamaal sõidetakse harilikult alati hobustega nelja, grahw ei märganud sellest kiirest edasililiikumisest sellepärast ka mingisugust paha. Kõik teed oliwad minule seal wäga tutta-

wad. Preisimaa poole sõitmise asemel pöörasin ma pahemale poole tagasi ja kui grahw hommitul ülesse ärkas ning ennast kõigipidi julgelt kohas arwas olevat, nägi ta ülesse tõustes Austria grenaderid omaale näosse wahtimat!

Grahw oli nii kahwatuks saanud kui furnu. Ta wärijes kõigest kehast. Romandeerija ohwitser otfis tõlla läbi, leidis sealt palju wäärtpaberisi ja kirju, mis kõik grahwi kelmusest tunnistust andsiwad. Veel ei olnud grahwil misgit aimdust sellest, kuidas niijugune õnnetus tulla wõis, seal juhtusiwad ta filmad minu peale waatama. Ta tundis minu ära ja asjaloo põhjus tuli selgesti meelde. Tema tahtis minu poole tulla, rasked ahelad, millega ta väga lühikeselt kinni oli köidetud, takistasiwad tema liikumist.

„Kuid sinule, Wlade, ütlen ma tänu, et sa mind oled wangi annud!“ ütles tema. „Sina oled minule kätte maksnud! Kuidas oleks ma seda mõelda wõinud, et sa nii kawal olid! Teil peab küll hoopis teistsugune weri soontes woolama, kui teistel talupoegadel! Ka sinu rumal tüdruk oli sellest samast seltsist.“

Ma tõstsin rusika ülesse, et wangile wastu wahtimist liiua. Minu käewarrest wõeti kinni. Wana, habemik alamohwitser hakkas minust kinni ja sõitles mind: „Siin ei tohi mitte tapelda, talupoja moksused; kui sa ennast mitte paremine üles ei pea, siis pannakse ka sind raudu. Ära unusta mitte, et ka sina wang oled ja sind veel kõige esiti üle kuulatakse. Meil on õigus Poola wandealustega lühikesest protsessi pidada.“

Protsses oli ka tõesti üks neist lühematest. Grahw mõisteti eluajaks sunnitööle, minule makseti minu „Sunda palk“ nii riiskalikult, et ma selle rahaga Spielbergi ühe weikse kaupluse wõisin sisse seadida. Mina ei teinud seda mitte wõidu ega jonni pärast, waid mina tahtsin wangi iga päew näha, ma tahtsin grahw Gladkowsky ligidal elada. Paha meelega nägin mina, et wangide ülewaataja altkäe asjadega diendas. Ta ei olnud mitte üks neist, kes wangide käest pakutud raha kõrwale oleks liikunud. Gladkowsky oli väga rikkas ja tema rikkus aitas temal kõik teha piinawad ja teotawad karistused, mis muidu ilmaaruta walusad oliwad ja millede all kõik teised wangid, kellel rahaga käepärast ei olnud, et oma ülematele meeleheaks anda, kannataiwad, kõrwale pöördä. Neli aastat saatsime kahkestes Spielbergis mööda. Seal sündis teisrile Wiinis poeg. Sada suurtüki pauku kuulutatiwad meile seda rõõmust sündmust. Mõni päew peale seda ilmus suur armuulutus, politika wangid lasti wabaks ja nii sai ka meie grahw jälle oma priiuse kätte.

Mina seisin parajaste oma kaupluse taga kindluse wärawal, kui grahw neljahobuse reisi tõllaga mööda sõitis. Balgi ei ole ma seda waadet unustanud, mida ta möödaõidul minu peale heitis. Minul pisteti kui nuga südamesse, minu furnud laps tuli mulle meelde. Meie wõlg ei olnud veel mitte tasa tehtud. Mina keerutasin ennast jala peal ringi, nii et minu kaubakraamifene (ma olin üks mulitsa peal ümber käia pudukaupmees) kõige lauaga ümber läks ja kõik asjad alla oru poole weeresiwad, ning reisisin jala kohe ära Galitsiasse. Mina jõudsin umbes just seltsamal ajal siia, kui teie kõrge armuline isand siin omale mõisa ostfite. Rahaga, mis mul veel järele oli jäänud, ostsin ma omale selle kaunis hea piissi. Ma elan metsas kalju koopa sees oma Anischa juures ja toidan ennast metsalindudest. Grahw on kuulda saanud, et ma jälle maal elutsen; sellest ajast saadik hoiab ta ennast jahist ja üleüldse metsast eemale, ta teab, et minu kuul veel mitte oma märgile ei ole jõudnud!"

Smeliku tundmusjega oli baron mehe jutustust pealt kuulanud. Pika waheaja järele ütles ta: „Blade, sa oled tõesti palju kannatanud, aga sa oled grahwile ka küllalt paha teinud. Neli pikka aastat Spielbergi kitsas, pimebas ja niiskes wangikojas on küll tõeste kõige raskem maailmas elada. Ma tunnen Spielbergi kõige tema koledustega ja kui sa seal ka kaubaga sahkerdanud oled, siis oled sa ise neid koledusi oma filmaga näinud. Väta nüüd kättemaksmine maha. Ma kannan sinu eest hoolt. Sa saad endisesse elusse tagasi, pead jälle inimesena inimeste seas elama.“

Keg ajalt hakkas metsas walgus koitma. Wäsinud hundid oliwad üksteise järele kaugemale läinud. Nimult kaugelt kuuldi veel nende kaeblikku hulgemist. Puu otsast mahaastumine näitas nüüd ilma hädahuta olemat. Blade aga jäi veel üheks tunniks puu otsa; ta tundis oma kodumaa kistjaid loomi selgesti ja teadis, et nad sinna kohta, kus neile filmanähtawalt saad rippuma jäi, veel kord tagasi tulewad vaatama. Kuid hundid ei tulnud siiski enam tagasi. Nad leidsiwad wist mõnelt teiselt poolt külselt mädagi, et nad waiaks jäiwad. Mõlemad mehed ronisiwad puu otsast maha.

Krants oli kangeks jäänud. Tema paks karwane nahk oli teda ometi kiilma eest warjanud. Ta sirutas ja wäherdas, kõrwad seisiwad temal aga lontis ja ta endine karmus oli kadunud. Maha lastud metsikku tahtis Blade omale õla peale wõtta, aga nüüd tundis ta, et ei wõinud seda teha. Haawatud käsi oli ülesse pais-

tetanud ja ei lasknud liigutada, annugi weel midagi tõsta. Nii laskis siis baron ise metsjikkul siiskonna wälja, tõstis situ õlale ja nõnda sammusiwad siis mõlemad mehed koju poole.

Terwe küla rahwas jooksis murdu koku, kui ta neid tulema nägi. Wlade Machligy oli metsmehena rahwa poolt tuntud, ja mõisa baron kandis metsjiku õla peal, kuna metsmees püssi kandes ta kõrwal sammus. Niikaua kui Poola riik seisnud oli, ei ole weel keegi niisugust asja näinud.

Mõisas laskis minu wanaisa oma elupeastjale toa tubaste soojaks kiitta, pehme woodi walmistada, kuhu Wlade puhkama heitis, ja hobune saadeti tiireste arsti järele. Kõige enne muretseti metsmehe eest ning siis weel hakkas minu wanaisa enese eest hoolitsema. Ta oli soldatina palju õõsid lageda taewa all mööda saatnud, sagedaste weel põhjatu halbades kohtades. Ta oli nendega ära harjunud ning teadis väga hästi, kui hea uni nüüd tuleb.

Wlade haawad, mis alustuses suured asjad ei näidanud olevat, läksiwad pahemaks. Haawad ajasiwad werist wett wälja, kange palawik lõi sisse ja täielist paranemist ei wõinud nii pea loota. Warsti peale selle mõne päewa pärast tuli minu wanaisale grahw Gladkowskyt firi, milles metsmehe kui tema seadusliku pärisorja wäljaandmist nõuti. Niisuguse tagaotsimise kirjale tuli wastust anda, sest seadus nõuab ju seda tungiwalt. Minult üks tagawäraw oli olemas; umbes tunni tee lossist kangel, seisis Dominika ordo kloooster, millel juba wanast ajast saadik inimeste peidushoidmise õigus oli. Sinna pidi ka meie tutaw haawatu wiidama. Minu wanaisa laskis tiiresti hobuse wanfri ette rakendada ja enne poolt tundi oli metsmees peidus.

Grahw Gladkowsky nõudmise peale wastati üsna wiisikalt wormil, et tema nõudmist ei ole wõimalik täita, sest et nimetatud pärisori Dominika kloostrisse on põgenenud.

Minu wanaisa mõtles, et sellega asjalugu lõpetatud on, kuid ta effis raskeste. Gladkowsky ei tahtnud armsast mõttest, Wladet finni püüda, kuidagi lahutada. Tema oli praegu abinõu wälja mõtelnud, millega tema oma waenlase igawesti hülga oleks saata wõinud ja mis ka temale päris omane tähtetajumine oleks olnud. Rasakate peamees, kes Wene-Poola piiril piiriwastisid juhatas, oli grahwi juur sõber ja mängukann, selle kätte oli tarwis Wlade anda, siis läheb ta muidugi künta Siberi lagendikudesse nälgima.

Aga flooster, kuhu nüüd grahw Sladfowsky vaatama läks, tõrkus wastu, ei annud haawatut wälja, waid toetas ennaft jelle peale, et temal õigus on inimesi peidus hoida.

Terwe grahwi wiha lõi nüüd minu wanaisa peale põlema.

Sladfowsky leidis põhjusti küllalt oma wiha kustutada. Kord oli Badovices hobuste laat. Et meie tuntud mõlemad mõisa isandad ka seal olivad ja kofku juhtusiwad, on muidugi mõista. Esi-
mesel kofkujuhutumisel sattusiwad nad mõlemad kofhe ägedasse sõn-
lemisesse, mille järelbusele Sladfowsky minu wanaisale kofhe ette
wiskas, et wiimne surmukeha warast ja salakuulajat oma kaitse alla
olla wõtnud.

Weerand tundi peale nimetatud sõna sõda, saatis minu wa-
naisa omad käemehed Sladfowsky juurde; teisel hommikul pidi
kahewõitlus pistulitega ära peetama. Kofkutulemise paigaks oli
seejama metsalagendik määratud, kus minu wanaisa metsmehe ja
huntidega tuttawaks sai. Wana baron, kes oma koduasjad juba
kõik hästi korda oli seadnud jäi Badovieesse võjeks, Sladfowsky
aga sõitis kodu, et ennaft ette walmistada ja pistulid ühes tuua.

Punkti pealt määratud tunnil jõudsiwad minu wanaisa ja
grahw metsa lagendikule. Oli weel täiesti hommikune ehaaeg. Udu
seisis walge wööbina madalal maapinnal, metsas walitses sügaw
waikus. Käemehed tegiwad weel wiimast katset wõitlejaid ära le-
pitada. Et see korda ei läinud, siis mõõtsiwad nad sammudega kau-
guse wälja ja jagasiwad pistulid kätte. Mõlemad isandad seisi-
wad winnas olewaid püstolisi käes hoides wastamisi ja ootasiwad,
kuni käemehed lastmiseks märku annawad. Keegi ragistas metsas
ja teisel pool lagendiku serwal olewa kinka otsa ilmus äkitselt
Wlade. Temal oli weel kasi kinni mähitud, nägu kahwatu, fil-
mad särasiwad salalikust hiilgujes ja tema põsede peal lehwis puna.

„Grahw Sladfowsky,“ karjus tema, „ühe kalli hinge oled sa
minu käest ära rööwinud, nüüd tulen mina sinule ise ette.“

Weel enne kui metsmees kõiki wälja sai ütelda, tõstis Slad-
fowsky lastmiseks walmis olewa püstoli ja põletas Wlade poole.
Kole naermine kõlas paugu järele, selsamal filmapilgul kostis teine
paug ja grahw kukkus pea peale ilma healt tegemata maha.

„Nüüd oleme tasa!“ karjus metsmees. „Dää Sumalaga
igaweste!“ Range hooga lõi ta oma piissi puud wasta puruks,
paistas tükkid wõitluse platfile laiali ja kadus siis ise metsa.

Ei keegi ei ole Wladest enam midagi kuulnud.

Minu wanaisa müüis omal mõisa Poolamaal ära ja asus
Steiermarfi elama, kus ta jälle ühe mõisa omandas. Wana hiigla

tamme alt võttis ta aga ühe noore tammekehe enesele mälestuseks ning istutas ta oma uude kodu kaskwama. Rahetsajalimend aastat on sellest ajast mööda läinud. Mina waatasin minewal aastal jeda tamme. Ta oli tugewaks puuks kaswanud, mis nüüd kui hüg-lane noorte taimede keskel seisab.

Esiwanemad.

Weitsesse pordi, mille ukse kohal hall silt seisis pealkirjaga: „Wanade piltide ostmine ja müümine, wõetakse ka tellimisi wastu“, astus liiheldane paks herra, torukübar peas, näpitsprill suure kong-nina peal. Hallipeaga poeperemees võttis teda sügawa kumarda-misega wastu.

— Mis soowite, mu herra?

Sisjeastuja lastis pilgu üle wälja pantud piltide kää ja wastas ferge „Israeli“ rõhuga.

— Ma otsin esiwanemaid:

— Misjugu seid esiwanemaid? imestas wanamees.

— Oma esiwanemaid. Nüüd on nad juba teises ilmas.

— Siis on neid ka tarwis sealt otsida.

— Teie ei mõista mind dieti: mulle on oma firjutustoa jaoks paar pilti tarwis, — üht wana meeste- ja naisterahwast, teda ma tuttavatele kui oma esiwanemaid näidata wõiksin.

— So! Oleks teie kofe ütelnud! Ja, meilt käidakse sa-gedaste esiwanemaid ostmas. Kaup on ka meil tobra ja kohane, wäljawalik juur. Kas uusi esiwanemaid soowite wõi juhtumisi saaduid ehk pruugitud?

— Pareim oleks pruugitud.

Kas wanaisa mundriga wõi kuidas?

— Noh, mundriga ei oleks sugugi halb, aga — ei wõi.

— Mõistan: ei ole neistfinatsest, kellele number antud! Siis ilma.

— Aga wanaema? Peab weel kaunis frabe wõi liihise nagemisega olema.

— Näidake, ma walin ise!

— Silmapilk, istuge!

Kaupmees foris teises toas tükk aega ja tõi wiimaks paar ärapleekinud pilti wälja.

— Wot, ilus paarikene — mõlemad juurest joost, ütles ta pilta näidates.

— Wanad! tähendas ostja.

— Snimesed wõi pildid?

— Pildid!

— Mis Teie räägite! Tellimise peale ühe kaupmehele tehtud, kes neid aga ei wõtnud, sest et habe just niisugune ei olla, nagu ta tahtis. Näete, mees istub kui würst, kui würst!

— Aga nina kui pirn!

— Lubage, selle wärwime otse teie tahtmise järele ümber — weike asi. Müüdsel ajal tehakse juba elusinimestel uued ninad, siis meie ei peaks sedasamakest pildile teha wõima!

— Mis juff sel käes on?

— Eks ta nöelu.

— Wot pirakas, kus head esiwanemad! Wõi nöeluwad ise juffe!

— Помилуйте, wanaste tegiwad seda bojaaride naisedgi. Aga kui just soowite, wõib talle juba asemele midagi muud kätte maalida, minupärast heegeldamise wärf.

— Kas ei wõiks wast wõidulaenu paberid maalida.

— Kas wõi terve paff!

— Aga sel ajal neid wist ei olnudgi weel?

— Anname talle siis päris paberiraha kätte, ega me kitsib ei ole.

— Wast on teil mõni teine wanaema?

— Siis peab ka teine wanamees olema, sest meil on kõik paari kaupa ära jäetud.

Kaupmees tõi weel kaks pilti.

— Kõige kuulsam kunsttöö! ütles ta.

— Ei kõlba, tähendas ostja.

— Miks mitte?

— Walget werd — mina olen musta werd.

— Wõib mustaks wärwida nagu kaarna tiiwad! Meil on mehed walmis tööd ootamas.

— Wanaisal on kitschabe.

— Ajame ära!

— Suutsed peaks hallid olema.

— Kõik wõib saada.

— Kuulge, kas ei wõiks selle wanaema juurde endist isa wõtta?

— Ei, ei, ei, kullafene! Naamid on koguni isesugused, tööd isesugused ja pealegi nii ilma mõtlemata mehi ja naisi vahetada ei ole ausa inimese mood. Parema laske siis tellimise peale teha.

— Üles antud tundemärkide järele?

— Võib ülesantud tundemärkide järele, aga võib ka eluloo kirjelduse järele teha.

— Alalikul ütelda, ei ole mu esiwanemate elulugu just mitte tähtis. Ma ei salga, et ma jala Peterburisse tulim ja siin omale waranduse kaunis kergeste hõrse jaalis kogusin. Minu isa oli Wilna's mütsitegija, wanaisa lihtsalt puruwaene inimene.

— Mistanis siis õigust rääkida! Võite mu kunstnikule seletada, et teie wanaft mauride sugust olete ja et teie esiwanemad 17. aastajal Afrikast Hispaniasse rändasivad jne. Kui teie esiwanemate paari juhtumise kaupa otsite, siis võite tellides mis tahes etteluistata, — pintsel maalib kõik.

— Kudas see walmis saaks?

— Näbala pärast.

— Ma võtaks ennem walmid.

— Kas teie ei soovi wast iakest hobuse seljas? Mul on üks tore eksemplar.

— Kas see on aga kokane?

— Ime küll! Ega see ometi jalgratta seljas ei ole!

— Aga kus istub wanaema?

— Palkoni peal.

— Kas võib mõlemile piltidele pealtkiri panna: „Herra Jossel von Hiffberg ja proua Saara von Hiffberg?“

— Muudugi võib?

— Näidake neid.

— Ilmus weel üks esiwanemate paar.

— Ei ole sõjamees, aga istub hobuse seljas, jäi ostja mõtlema.

— Eõidab oma mõisates ümber, seletas kaupmees.

— Jah, see on kene mõte.

— Hobune kui elab!

— Parema oleks mees niisugune wõinud olla.

— Küll teeme ka tema elawaks.

— Aga miks naise nägu nii waga leotatud õuna moodi on?

— Mured, kullafene, wanadus! . . .

— Weel üks tähendus: pildid on wanadeks liig uued.

— Seal võib kergeste abi leida. Teie riputage pildid esiti paariks nädalaks kooki, ja keegi ei wõi arwatagi, et nad hiljuti on maalitud; igakõik ütleb: Eht wana kunsttöö.

Ostja silmitses weel kord pilta ja päris hinda.

Poole tunniise kauplemise järele wiis ta oma kuulsa esivanemate paari dieti õrnalt ja ettevaatlikul ära. Praegu ripuvad nad köögis, aga paari nädala pärast saavad nad toredaid tubasid ehitma ja herra Skilbergi suguvõsa kuulsusest tunnistust andma.

Wenekeelest Riia.

Kaubahootis nr. 39.

Sooditan omaist suurest kauba ladust

kõiksugust riidekaupa

millede seast järgmised nimetan, nagu:

Parchi, wigont, blanelli, willast ja punwillast riidet; leerilastele ja pruutidele kõigewärwiltist willast kleidi riidet; üle 1000 suurt willast rätti, kõige uuemaid siidi shallisid ja siidirättisid suures wäljavalitus; naisterahwa kasuka pealiskriidest rippi ja kashimiri, Sibert trikoti; peju ja woodi linade jaoks Peterburi ja Poola poollinast riidet, Madopolami, mitmesugusid wooditekkisid; naisterahwa talwe jakkisid, meesterahwa jopesid ja palituid; suurel wäljawalikul kõigewärwilti kangalõime kõige parematest wabrikuteist, karakul-kraenahku; Klaar kardinad ja palju teist kaupa.

Üllewal nimetatud kui ka igat muud minu kaubaladus olewat kaupa müün ma odawa, kindla kontori hinnaga.

Jallemüüjad ehk kaupmehed saavad iseäralised protsend.

J. P. Nisp,
Jurjewis, Kaubahootis nr. 39.

Uut aadressi palutakse hästi tähele panna!

Peter Erich

Jurjewis, Ueturu unl. kaupmees Bär-
tels'i majas nr. 9.

miinib odawa hinnaga kuld- ja hõbeasju ja
wõtab kõiksugu tellimisi wästu ja walmis-
tab neid ruttu, hästi ja odawaste.

Kulla puhtus on seaduslik.

C. P. Lange

moodi- ja puduasjade kauplus Jurjewis

Ueturu unl. nr. 14,

soowitab mõrjaloorisi, bärgeid ja tšukid, b'isii, lillesi ja Drenburi
rätisuid, kujukud willaseid jaksid, igasuguses suuruses korsetisi, ilusta-
tud ja ilustamata wäst- ja õllefäberaid, laste ja täisealiste jaoks, ilus-
tatud ja ilustamata nahk- ja baranden mütsi ja äesoojendajaid,
triiki ja õõsärka, kõige uuemat moodi

fraesid, manschettisi ja maniskid,

batistist, lõuendist ja poollõuendist taskurättikuid, õhlipiisi, manschetti ja
maniskindõpisi jne.

Wihma- ja päewawarjusi,

willasiid, poolwillasiid ja nahkseid kindaid, woodriga ja ilma.

Meh ja Edlichti — Leipzigiist — paberipesu.

Punfärgi ilustusi hõbedas ja kullas.

Sinnad wäga odawad.

J. Käsja

muusikariistade töökoda

Jurjewis, Uue turu nui. nr. 9,

walmistab kõiki muusikariistastid ja on ladus walmis, nagu: klawerisi, orelisi, harmoniumisi, wiulisi, fitarresi jne. Parandan wanu ja wõtan uute peale tellimisi wastu. Ka on kõik muusikariistade ütsitud jaod ja keeled ladus tagawaral.

